Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэ гарана | № 116 (13605) | 1974 оной майн 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕЛЕГАЦИ ВАШИНГТОН ОШОХОЁО МОРДОБО

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Вашингтон ошохоёо майн 19-дэ Москвагаа мордобо.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Г. А. Жуков, Л. М. Замятин, В. М. Кавун, З. П. Пухова, Б. И. Стукалин, Л. Н. Толкунов, А. Б. Чаковский гэгшэд делегациин бүридэлдэ ороно.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов болон бусад Внуковска аэродром дээрэ делегацине үдэшөө.

(ТАСС).

НҮХЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! Хабарайнгаа тарилгые hайн шанартайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шададаа элсүүлэн ажаллая!

АЙМАГ СООГОО ТҮРҮҮЛЭН...

Нэгэ үдэр наратай бүлаабар байhан аад, хойто үдэрынь Байгал, Баргажан тээhээ хүйтөөр hалхилжа, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бага бэшэ hаад ушаруулна.

Тингэбэшье аймагай олонхи ажахынууд хабарайнгаа эртын тарилгые эршэмтэйгээр ябуулна. Аймаг соогоо түрүүлэн «Прибайкалец» колхозой Турунтаево тосхоной отделениин тракторна бригадынхид (бригадирынь А. А. Бородин) эртынгээ ороohо таряа тарижа дүүргэв. Мүнөө эндэхид 50 гектар харгабха тариха газарза хахалжа бэлэн болгоод, майн 15-hаа энэ ургамалаа тарижа эхилбэ. Илангаяа энэ бригадада полевой стан hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Эндэнь халтын байра, столово, баани гэхэ мэтэ бии. Тиимэhээ механизаторнууд эндэ байгаад, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Эндэхи түрүү механизаторнууд И. И. Воротников, А. И. Таюрский гэгшэд тус тустаа гурбан сеялкэтэй агрегадаар үдэртөө 35 гектар тариха даабаритай аад, холо 45—47 гектар эрхим шанартайгаар тарина. Бригадынхид сагай уларилай муу, хуурайгаар, хүйтөөр hалхижа байhанине хараала абан, бүхы 600 гектар газартаа үрэhэ тариhан хойноо каток шэрэнэ.

Тэрэшэлэн «Зырянский» совхозой Ангирай отделениин механизаторнууд эртынгээ ороohо таряа тарижа, үглөө мүнөө дүүргүүтэй байна.

Майн 14-нэй мэдээгээр Прибайкалиин аймаг дотор бүхыдөө таригдаха ёhотой 9 мянган гектар таряанай 4000 гаранинь тарингаа.

Н. ЖДАНОВА,
аймагай «Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ДААБАРЯ ДҮҮРГЭДЭГГҮЙ ХҮН ҮГЫ

Бүхы хүдэлмэреэ богони болзорто, эгээл hайн шанартайгаар хэжэ шадаал hаа, хагсуу хүйтэн уларилтай энэ жэлэй хабарай эрхэ байдалда үндэр баян ургаса абаха үндэhэ hуури табигдаха байна гэжэ Баянголой механизаторнууд гүйсэд ойлгоно.

Апрель, май hарада хүйтэн байгаад, зарим газарай, илангаяа хада гүбээгэй ара талын таряалангай хүрьhэнэй хүсэд гэдээгүй, дээгүүрээ ёhоор дулаасаагүй байhан дээрэhээнь отделениинхид эртынгээ тарилгые хожомхон, майн 6-hаа эхилээ hэн.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, түрүүшын үдэрhөө эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, эртын тарилгаяа богонихон болзор соо, hайн шанартайгаар дүүргэхэ гээшэ гол шухала болоhон байна. Тингэжэ Үдын совхозой 3-дахи отделенидэ (бригадирынь Р. Б. Маланов) түрүүшын үдэрhөө табан агрегат (тэдэнэй хоёрынь 3—3 сеялкэтэй, гурбанинь—1—1 сеялкэтэй) hаадгүйгөөр хүдэлжэ, үнгэрhэн арбан хоног соо 970 гаран гектарта шэнниисэ, хара таряа ехэнхиинь хэрээhэлүүлэн таряа. Энэ hарын 19—20 болотор эртын бүхы 1200 гектар таряа тарижа заабол дүүргэхэ зорилготой.

Мүн энэ отделенидэ тарилга хэхэ газар хахалжа бэлдэхэ, эртын паар хахалха хүдэлмэри баhал урагшатай hайнаар ябуулна. Апрелиин 28-hаа хойшо 800 гаран гектар хахалагдаа.

Эндэ хоёр халаанда газар хахалдаг агрегадуудай трактористнар Фанит Фахуртдинов, Владимир Санжажитов, Ким Доржиев, Цырен-Доржо Юндунов гэгшэд халаан соо 6,5 гектар газар хахалхын орондо 7,5—8 гектар алгадгүй элдүүрилнэ.

Тингэжэ эдэнэр тарилгын хүдэлмэрине hаадгүй түргэнөөр ябуулха арга олгоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) трактористнар Ф. Фахуртдинов, В. Санжажитов, К. Доржиев болон бусад.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фототекст.

Хоринн аймаг.

ТАРИЛГААЯ ДҮҮРГЭХЭ ДҮТЭЛӨӨ

Хүдэлжэ эхилhэн түрүүшын үдэрhөө хойшо Ехэ-Цагаанай отделениинхид (эрхилэгшэнь В. Цыденов) эртынгээ тарилгые эмхитэй hайнаар ябуулна.

Мүнөө эндэхид Сэлэнгын совхоз соо эртын ороohото ургамалнуудые бүлтанhаа урид тарижа дүүргээ. Үшөө 400 гектар эртын сэбэр паар хахалжа, түсэбөө 115 процент болгобо.

Үнинэй трактористнар М. Бадмацыренов, А. Руденко түрүүтэй отделениин бүхы механизаторнууд сеялкэ шэрэжэ үрэhэ тарихадаа, газар хахалхадааш үндэр бүтээсэ түйлана.

hүүлэй мэдээгээр, Сэлэнгын совхоз эртын ороohото ургамалнуудые тариха түсэбөө 80 шахуу процентдэ хүргөөд байна.

Н. НАМСАРАЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ КАНДИДАДУУДАЙ ТҮЛӨӨ

Загарайн соёлой байшанда аймагай центрэй промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, Шулуутайн леспромхозой, Онохойн модоной комбинадай, 136-дахи ПМК-гай, Элхиин ба Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын заводуудай, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин, Эрхирэгэй, Онохойн, «Дружба», «Талецкий» совхозуудай, Хуушан-Хүрбын туршалгын ажахын, «Гигант» колхозой коллективүүдэй ажалшадай түлөөлэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын урда тээхи суглаанда хабаадахаар суглarба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ hунгаха Улаан-Үдын хүдөөгэй 378-дахи hунгуулиин округой депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **Андрей Урупхеевич Модогоевтой** уулзалгада энэ суглаан зорюулагдаба.

Тус суглаае КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь Д. С. Санжимитыпов нээгээ. Суглаанай президиумэй hунгагдаhанай удаа эхи түрүүлэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат А. У. Модогоевой этигэмжэтэ нюур, Загарайн дунда hургуулиин hуралсалай талые даагша Т. И. Мурзинада үгэ үгтэбэ.

Этигэмжэтэ нюур, нүхэр Мурзина коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидат КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой ажалай намтар, тэрэнэй аша габьяата ехэ ажал ябуулга тухай суглаанда хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Андрей Урупхеевич олон жэлэй туршада партийна, советскэ, комсомолой organuudай хүтэлбэрилхы тушаалда ябаhан, республикын зондо мэдээжэ болоhон хүн байна. Тэрэ 1962 онhоо партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретаряар хүдэлнэ. Партийна гү, али гүрэнэй ямаршье хэрэг нүхэр Модогоевто партиин даалгахадань, тэрэ хододоо бүхы хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ үгэн ажалладаг үнэн сэхэ, хүтэлбэрилхы түгэс шадабаритайударидагша мүн гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ. КПСС-эй үнгэрhэн hүүлшын гурбан съездын делегат, СССР-эй Верховно Соведэй VI, VII, VIII зарлалай депутат, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн. Эхэ оронойнтоо үмэнэ шэн габьяатай байhанайнгаа түлөө гүрэн түрын олон орден болон медальнуудаар шагнагданхай.

Партиин, Эхэ ороной үнэн сэхэ хүбүүн Андрей Урупхеевич Модогоевой түлөө hунгалтын үдэр дуугаа нэгэн хүн шэнги эдэбхитэйгээр үгэхыень аймагайнгаа бүхы hунгагшадые нүхэр Мурзина уряалба.

Удаань энэ суглаан дээрэ ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. В. Хингелов, Онохойн совхозой главна агроном Ю. А. Жигалин, Онохойн модоной комбинадай парткомой секретарь Н. Т. Маслов, Элхиин авто-заhабариин заводой директор К. С. Калининченко, Шулуутайн леспромхозой тепловозой машинист А. В. Ишутинов, Эрхирэгэй совхозой hаалишан М. Д. Цыден-Ешиева, «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ А. В. Смолин, Шэнэ Бэрээнэй механическо-заhабарилгын заводой хүдэлмэришэн Л. З. Смирнова, «Дружба» совхозой директор А. Б. Цыдендоржиев гэгшэд үгэ хэлэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэhэн ниитын кандидат А. У. Модогоевой түлөө дуугаа бүгэдөөрэн үгэхэ байhанаа, СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха уялгатай байhанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Суглаанай эсэстэ СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ hунгаха Улаан-Үдын хүдөөгэй 378-дахи hунгуулиин округой депутадта дэбжүүлэгдэhэн кандидат, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев hунгагшадай үмэнэ үгэ хэлэжэ, тэдэнэй ехэ этигэл найдабарида баяр баясхалан хүргөө.

Зурагууд дээрэ: нүхэд А. У. Модогоев, Т. И. Мурзина үгэ хэлэжэ байна; суглаанай зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЫЕ hУНГАХА РСФСР-эй hУНГУУЛИИН КОМИССИДА

СССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведые hунгаха РСФСР-эй hунгуулиин комиссиин ээлжээтэ заседани комиссиин түрүүлэгшэ А. В. Викторовэй хүтэлбэреэр майн 17-до Москвада болобо.

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтада бэлэдхэл тухай Хойто-Осетиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Т. С. Хетагуровагай, Орловско областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. П. Свешниковэй, РСФСР-hээ Национальностьнуудай Соведые hунгаха hунгуулиин Волгоградай ба Дальневосточно окружной комиссинуудай түрүүлэгшэнэр А. М. Сергеев, В. П. Шевляков гэгшэдэй элидхэлнүүдые комисси соносоhон ба зүбшэн хэлсэhэн байна.

Политическэ ажалай угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй оршон байдалда Россин Федераци дотор hунгуулиин кампани ябуулагдажа байна гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ Коммунис партида совет арадай хизааргүй ехээр этигэдэг, Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон тэрэнэй нягтаар жагсанхай байhые, мүн коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй бата бэхи байhые эли тодоор гэршэлэн харуулаа.

Зунай сагта hунгалтын үнгэргэгдэхэеэ байhан дээрэhээнь, июниин 16-да замда ябаhан экспедицинүүд болон геологическа бэдэрэлгын партинуудта хүдэлжэ байhан, санаторинууд, амаралтын байшангууд, пансионадууд болон ажалшадай амаралтын бусад газарнуудта байhан hунгагшадай дуугаа үгэлгые эмхидхэлэй асуудалда онсо анхарал хандуулагдана.

Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта Россин Федерациhаа дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудые бүридхэлдэ абалгын дүнгүүдые комисси хаража үзөө. Энэ асуудалаар Национальностьнуудай Соведые hунгаха РСФСР-эй hунгуулиин комиссиин секретарь Н. А. Петровичев үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдээсэбэ: Национальностьнуудай Соведые hунгаха hунгуулиин окружной комиссинууд СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадаар РСФСР-hээ дэбжүүлэгдэhэн 32 хүн бүридхэлдэ абтаа. Тэрээнhээ гадна, Национальностьнуудай Соведые hунгаха hунгуулиин окружной комиссинуудаар автономито республикануудhаа 176 хүн, автономито областьнуудhаа—25, национальна округуудhаа 10 хүн депутадта кандидадуудаар бүридхэлдэ абтаа. Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта кандидадуудаар РСФСР-hээ бүхы дээрээ 243 хүн бүридхэлдэ абтаhан.

СССР-эй Верховно Соведые hунгаха Дүримдэ хүсэд тааруулгаар депутадуудта кандидадууд дэбжүүлэгдээ, бүридхэлдэ абтаа гэжэ комисси тэмдэглэбэ.

Зунай саг—эхэ мяха, hү абаха саhа

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ ГАРАХАМНАЙ

Үндэр хада уула, хабшал хүрьгуур, ой тайгын захаар урinсэ тунга ногоотой бэлшээреэр элбэг манай ажахы тэриинhээ хойшо эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилдэг гээжэ.

Тиимэhээ совхозой гүрэндэ худалдадаг мяханай 70—80 процентынь имагтал үхэрэй мяхаар оруулагдана. Урдаша, hарьдагай захада оршодог нютагаймнай малшад хэзээ урданhаа эхилжэ, үхэр малаа холын бэлшээридэ абаашажа, hайса таргалуулха гээшые тон шухалада тоолодог байhан. Мүнөөшье зунай эхеэр хоттоо бэлшээридэ гарадаг юм.

Ондоо аргамнайшьегүй ха даа. Юундэб гэхэдэ, манай талха тарьяан газаргүй ургадаггүй. Тиимэhээ хээрын үбhэ ногоной шэмээр лэ малаа тэжээн оруулна, таргалуулжа байна бшуубди. Зүгөөр ганса haaлиин үнеэдтэ, гүрэндэ тушаагдаха шахамал мяхада эдюулхын тула гүрэнhөө талха таряанай зүйл, комбимог тэжээл худалдажа абанабди.

Тиимэhээ мүнөө зунайнгаа бэлшээридэ гарахаяа бэлдэжэ байhан тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб.

Манай 3-дахи отделенидэ эрэ тугалэб эбэртэ бодо мал hаpyyhалагдадаг. Мүнөө 1000 толгой бяруу, хашараг ондоо гүүртэдэ суглуулагданхай. Тэдэмнай эрэ эмээгээ, томо жэжээрээ, наhа-наhараа илгагдаад, хабарайнуудта абаашагданхай. Малта дээрэ тэдэнэй шэгнүүрынь мүнөө 1763 центнер хүрэнэ гэхэ гү, али үхэр бүхэн дунда зэргээр 160 килограмм татана.

Юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй хараалагдаhан түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэхын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэнэй социалис мүрысөөндэ оролсоhон малшаднай тэрэнэй үбэлжэлгын хүшэр сагта байбашье hаань, бүхэ малаа тобир таргалуулжа, гарза хоролтогүйгөөр оруулжа, эдэ үдэрнүүдтэ зунайнгаа бэлшээридэ гарахаар бэлдэжэ байна.

Малай зуhаха байранууд эхэнхидээ совхозой түбhөө 130 шахуу километр холо, жэшээнь, hонгиной зүүн, баруун бэе. Зээрэнхэй гэхэ мэтэ hарьдагай бэлшээридэ түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ хүрэжэ шадаал hаа, малай бэлшээхэ талаар гомдолгүй хагда, ногоон элбэг. Үбэлэй сагта гол горходой мүльhөөр хушаатай байхада, тиишэ дабhа, хушар гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд абаашагданхай. Тиимэhээ малшаднай бэлшээреэ hэлгэжэ hайнаар эмхидхэжэ, мал шэгнэлгын hүүлээр дүнгүүдыень тодорхойлон дүүгэжэ байха шухала болоно. Зуhалангуудта hайн байра түхеэрхэ, малшадаи хура бороодо үмдэхэ хубсаhа үгэхэбди. Медицинын болон ветеринарна аптечкэнүүд тэндэнь түхеэрэгдээ. Малай гурбан байра шэнээр түхеэрэгдээ. Худалдаа наймаагаар хангалга урда жэлнүүдтэ тон муугаар эмхидхэгдэдэг hэн. Илангаяа эдэе байгаад хэрэглэхэ аргатай юм.

Урда жэлнүүдтэ совхозоймнай дүй дүршэлтэй бэрхэ малшад зунай бэлшээриин гурбан hарада сүүдхэдээ үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 1000—1200 грамм хүрэтэр нэмээдэг байгаа. Нёдондо манай отделениин малшан Хандажап Цыренов совхоз доторoo, аймаг сооогоошье мүрысөөндэ эрхимлэhэн байгаа. Энэ малшан мүнөө жэлдэ бэлшээриин зуун үдэр соо харууhалдаг 152 толгой хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэ бүридэ 1300 граммаар нэмээхэб гэжэ дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга haяхан абаа. Мүн 122 хашарагайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 1200 граммаар нэмээхэб гэжэ үнинэй малшан Санжап Цыденов үгэеэ үгөө. Тиихэдэ Григорий Данзанов 1100 граммаар нэмээхэ түхайгаа мэдүүлhэн байна. Бусад табан малшаднай үхэр бүхэнэй шэгнүүрые бэлшээриин 100 хоногто 100 килограммаар нэмээхэ уялгада гарнуудаа табяа.

Малшадайнгаа хэлэhэн үгэдөө хүрэхынь тула социалис мүрысөө бодото хоолоор таhалдуулдаг байгаа. Энээнине энэ жэл хараадаа абахыень аймгүйсэдкомдо найданабди.

Зунай бэлшээриин үедэ хэhэн ажалай дүн гаргагдажа, түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүд, социалис мүрысөөнэй гурим баталагдаа. Урмашуулгын мүнгэн шангhаа гадна, түрүүшүүлдэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдохо, грамотанууд, дамжуулгын улаан тугууд барюулагдахаар хараалагдана.

Совхоз доторнай холын бэлшээридэ хамта 2843 толгой үхэр бүхыдөө 20 гүүртэдэ тараагдажа байлгагдаха юм. Эдэнэй дунда манай отделениин малшад социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, түрүү hүури эзэлхээр бэеэ зэhэнхэй. Энэмнай июниин 16-да үнгэргэгдэхэ, СССР-эй Верховно Соведые hунгаха hунгалтада ажалаймнай бэлэг болохо байна.

Р. НАЙДАНОВ.
Захаамнай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой 3-дахи отделениин мал ажалай бригадир.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ГОЛ ҺАЛБАРИ ХЭР ХҮГЖЭНЭБ

Жэлһээ жэлдэ хурдан түргэнөөр хүгжэжэ һалбаржа болобосон түхэлтэй болоһон байhан хото городуудай, хүсэ ехэтэ промышленна районуудай ажалша хүн зониие һү, мяха болон сагаан эдеэнэй бусад зүйлнүүдээр түбэд хангаха хэрэг республикын хүдөө ажахын урда табигданхай гэшэ.

Тусхайлан хэлэбэл, энэ юһэдэхи табан жэлэй туршада оронойнай хүдөө ажахы жэл бүхэндэ дунда зэргээр 14,3 миллион тонно мяха, 92,3 миллион тонно һү абадаг байха зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо заагдана.

Хэнэйшье мэдэхээр, энэ зорилгые ажалтатайгаар шиидхэхын тула, мал рүүн адууһа малай тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, үбһэ тэжээлээр һайса хангаха, тэдэнэй ашаг шэмые эридэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно. Мүн мяха, һү ехээр үйлэдбэрилдэг тусгаар мэргэжэлтэй томо ажахынуудые эмхидхэхэ шухала.

Энээнтэй дашарамдуулан, хэр үгнаа хойшо үхэр мал олоор үсхэбэрилдэг манай Буряадай республикын гол һалбари хэр зэргэ ашаг үрэтэйгөөр хүгжэжэ байһаниие хаража үзэхэ ушартай болоно. Манай Буряад оронһоо урданшье, мүнөө үедэшье бүхы Россин Федерациин олохон республика, областнуудтай жэшэбэл, адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг байна. Жэшээнь республикын колхоз, совхозуудта 1970 ондо бии байhан бүхы үхэр малые эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ хубаажа үзэбэл, Поволжиһоо 8,7 процентээр, Баруун-Сибириин областьнуудайхиһаа —22,3 процентээр, Зүүн-Сибириин районуудайхиһаа — 30,3 процентээр олон байгаа.

Буряадай АССР-эй ажахынуудта 1973 ондо абтаhан бүхы малай мяхые хүн бүхэндэ хубаажа үзэхэдэ, дунда зэргээр 61 килограмм хүртөө. Харин тиихэдэнь РСФСР дотор бүхэндөө абтаhан мяхые хүн бүхэндэ хубаахада — 46 килограмм, Баруун- болон Зүүн-Сибириин районуудта тэрэнь 50—59 килограмм болоhон байгаа. Тиигэбэшье бүхы дээрээ абтаhан мяханай хэды процентынь үхэрэй мяхан болоноб гэжэ харахада, тэрэнь үшөөл бага байhаар. Үнэндөө оронойнай дотор үхэрэй мяханай улам ехээр хэрэглэгдэжэ болохо байhаниинь элитэ бшуу.

Түбхын түрүүн республикынгай колхоз, совхозуудта үхэрнүүдые һайнаар үсхэбэрилхэ, зүбөөр шахан ралай үшөөл багаар табигдадаг дээрэһээ мал шэгнүүр багатай, түранхай үхэрнүүд гүрэндэ тушаагдажа, үхэрэй мяханай оросонь бага байна ха юм. Тусхайлбал, һүүлэй арбан жэлэй туршада ажахынуудай гүрэндэ худалдаhан эбэртэ малай тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 280—300 килограммһаа дээшээ гарангүй. Тиигэхэ хамта республика дотор жэл бүри 45 мянган толгой хашарагууд тушаагдадаг. Тэдэнь тус бүридөө оройдоол 280 килограмм татажа, гарадаг мяханайнь гараса милл 46—47 процентэ хүрэнэ.

Ажахынуудта үхэр малай 100 толгой бүхэндэ бодо мал 18,7 процентээр, тэрэ тоо дотор үнеэд 17,6 процентээр олон болоhон байна. Илангаяа колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудта эбэртэ бодо мал яһала олошэроо.

Колхоз, совхозуудта үхэрнүүдэйнь тоо толгой жэл бүри хэр олошорноб гэжэ хараха болоо һаа, хүдөө ажахын эдлүүриин мянган гектар бүхэндэ һүүлэй 20 жэл соо оройдоол 1,2 толгойгоор олон болоо. Тиихэдэ үнеэн бүхэнһөө һаагдаһан һүнэй хэмжээе тэрээндэ хубаахада — 42 килограммаар, үхэрэй мяхан — 2 килограммаар ехэ абтадаг болоо.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада үхэр малай тоо толгойнь хэр олошорһон, ашаг шэмынь али тухай дээшэлһэниие харуулhан эдэ тоонуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, город шадарай зонын ажахынууд гол түлэб симментал болон симментал болгогдоһон үүлтэрэй. һү ехээр үгэдэг үхэрнүүдые олоор үсхэбэрилнэ. Мүн хонин һүрэг үсхэбэрилдэг гол шэглэлтэй ажахынууд баhал тиимэ мал үсхэбэрилнэ. Тиихэдэ анханhаа эбэртэ бодо мал олоор баридаг байhан колхоз, совхозууд тусгаар мяханай үүлтэрэй (казахай сагаан толгойто, хальмаг үүлтэрэй, мүн һарлаг, хайнаг үхэр, казахай сагаан толгойто симментал үхэр хоёрой холимог) малые олоор үсхэбэрилдэг боложо байна.

Ниигэжэ нютагуудай эрхэ байдалда таарамжатайгаар һүнэй гү, али мяханай мал үсхэбэрилдэг шэглэлтэй гүүртэ, фермэнүүдые бии болгохо гээшэ эсэстээ малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэлэй нэгэн болоно. Жэшээнь, һүүлэй хоёр жэлэй дүн дээрэһээ харахада, республикын колхоз, совхозуудта үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 1.500 гаран килограмм һүнэй һаагдахадань, город шадарай ажахынуудта 1821 килограмм һүн, хонин ажалтай колхоз, совхозуудта — 1.630 килограмм һүн үнеэн бүхэнһөө абтана. Харин хада газартай, диилэнхидээ эбэртэ бодо мал үсхэбэрилдэг ажахынуудта үнеэн бүхэнһөөнь жэлдээ 926 килограмм һүн абтана. Тиихэдэ һүүлэй 4—5 жэлэй туршада республика дотор үнеэн бүхэндэ абажа үзэхэдэ, 224 килограмм үхэрэй мяхан абтаhан һаань, эбэртэ бодо мал үсхэбэрилдэг шэглэлтэй ажахынуудта тэрэнь 5 килограммаар ехэ байна.

Тиигэжэ нютаг нютагай эрхэ байдалда тааруулан, арадай ажахын эрилтэ хангаха зорилготойгоор саашадаашье ажахы бүхэндэ һү гү, али мяха ехээр үгэдэг мал шэлэн үсхэбэрилхэ хэрэгые бүри гүримшүүлэн һайжаруулха хэрэгтэй байhаниинь элитэ.

Гэхэтэй хамта республикын колхоз, совхозуудта абтаhан мяха, һүнэй өөрынь үнэ сэн үшөөл ехэ байhаар. Жэшээнь, наймадахи табан жэлэй туршада гаргашалагдаhан тэжээлэй единицын центнер бүхэндэ оройдоол 68 килограмм һүн, миил 11,1 килограмм үхэрэй мяхан абтаhан байна. Тусхай шэглэлтэй зононуудташье тэрэнь ехэ илгаагүй. Яахадааб гэхэдэ, олонхи колхоз, совхозуудта үбэлэй үедэ үхэр малынь үбһэ тэжээлээр дутамагаар хангагдана, мүн тэжээлынь шанараар муу, болбосорһон протеин, белок гэхэ мэтэ шухала бодосуудаар хомор байна. Саашадаа үхэрэй мяха, һү ехээр абаха гэбэл, нэн түрүүн малаа һайн шанартай тэжээлээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй.

Хоёрдохёор, үхэрнүүдые олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудта ехэнхи хүдэлмэринь оньһожоруулагдаагүй, мал эдеэлүүлхэ, үһалха, шэбхыень сэбэрлэхэ, һааха хүдэлмэри ехэнхидээ гараар хэгдэнэ бшуу. Тиимэһээ абтаhан мяханай, һүнэй гаргаша оройдоо хороногүй, бүри 1960 онойнгоо хэмжээндэ байха юм. Энээнһээ уламжалан, мяха, һүнэй өөрынь үнэ сэн жэлһээ жэлдэ ехэ боложо байнхай. Жэшээнь, республикын ажахынуудта абтаhан һүнэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн һүүлэй арбан жэл соо 76,4 процентээр ехэ болоо. Үхэрэй мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн энэ үе соо совхозуудта — 1,9 дахин, колхозуудта — 2 дахин ехэ болоhон байна.

Республикын колхоз, совхозуудта мяха, һүнэй мал олоор, индустриальна үндэһэ һуури дээрэ үсхэбэрилдэг болохын тула томодхогдоһон байрануудые бариха, энэ талаар экономическа, технологическа, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоно.

Нэгэдэхеэр, ямар аймагай али ажахынуудта мяха гү, али һү ехээр үгэдэг үүлтэрэй мал үсхэбэрилбэл таарамжатайб гэжэ научна шэнжэлэлгэ дээрэһээ үндэһэлэн эмхидхэхэ байна. Энээнэй үндэһөөр республикын ажахынуудые саашадань даамгайгаар тусхай мэргэжэлтэй болгохо, томодхогдоһон фермэнүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй болоно.

Тиигэжэ эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэхэ болонобди. Нигээд ерэхэдээ саашадаа мяха, һү үгэдэг мал үсхэбэрилхэ шэнэ, түрүү технологи зохёохо шухала байhаниинь элитэ. Адууһа малай олошорхо, үүлтэрэйнь һайжарха тума тэдэндэ эрхим шанартай, элбэг ехэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо гээшэ шиидхэхы үлэхэ шанартай. Мүн манай эндэхи эрхэ байдалда экономическа талаараа таарамжатан, ашаг үрэтэй һайн үүлтэрэй үхэрнүүдые шэлэн үсхэбэрилхэ асуудал шиидхэхэ саг ерээ. Тиигэхын түла мяханай үүлтэрэй бухануудые симментал болгогдоһон үнеэдтэ табижа үрэжүүлхэ, тусгаар һү ехэтэй үүлтэрэй бухануудые ондоо областьнуудhаа асаржа дэлгэрүүлхэ шухала байна.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадаад байгаа һаа, колхоз, совхозуудта үхэрэй мяха, сагаан эдеэ эрид ехээр абадаг болохо арга боломжо гүйсэд бии.

М. БУРУЕВ,
экономикын эрдэмэй кандидат;
Т. КУЛИКОВА,
Буряадай филиалай экономикын таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН ДАБААН

Игаабари дулаахан үдэр хашаагай үбэртэхи, һалхи һэбшээһээ халхалагдаһан хорёо соо нэгэ адлихан дүн сагаахан хурьгад бухиндаагаа гаргажа, иишэ тиишээ пэшэгэнэсэ гүйлдэнэ. Зариманиинь ута хобоо соо адхагдаһан талха тарянай зүйл эдинэ, нүгөөдүүлынь нэгэ газарта суглараад, зузаанаар адхаһан хюрөөгэй хибэдэһэн дээрэ бүмбылдэжэ хэбтэнэ.

— Эдэтнай һаял бээлэйн шэнээн гэхээр жаахэнүүд байhан юм. Мүнөө яһала томо болоо, боргожоо. Үглөөгүүр хүхүүлээд лэ эхэнүүдынь бүхэли үдэртөө адуулхадамнай, эдэш үбһэ тэжээл эдеэд, үһа уугаад, хашалгүй байдаг болоо. — гэжэ ахалагша хонишон Дондок Дугарцыренов хөөрэнэ.

— Хайшан гэжэ харууһалха, эдеэлүүлхэдэтнай хурьгад иимэ түргэн томо болоо гээшэб? — гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ хэлэнэ.

— Мүнөө жэлдэ хониднай хүсэ шадалаар һайн байгаа даа. Энэ жэлдэ ажахынгаа түрүү хонишон Цыпилма Цыденовагай жэшээгээр талха, машиидагдаһан һү, загаһанай тоһо, элдэб эм дом гэхэ мэтые холижо, хэмэл аргаар һү бэлдээд, хурьгадтаа үүлгаһамнай ехэ һайн байгаа. Мүн тэдэндээ багаһаань үбһэ, талха тарянай зүйл, ногооной гурил гэхэ мэтые эдюулжэ һургаа һэмди. Тиигээд хожом болотоо хурьгадые үйтан, бүгшэм халуун байра соо ходо хаажа байнгүй, дулаахан үдэр гадаа гаргахада, эдэш ехэ һэргэлэн, бэень шанга, эдихэ хоолдоошье һайн байдаг юм. Нээрээшье хурьгадыень харахада, үһэ ноошониинь һайнаар ургашанхай, бэээр багахан түлгэһөөшье дутуугүй томо болошонхой. Тэдээн соонь жэжэ, үрээгээр муу нэгэшье хурьган харагданагүй.

— Һаать, һаать, — гээд шангаар абяа гарахадань, хурьгад бүлтэ бодожо, һэрмэр гэлдэн, хорёо соогуураа хүшууран гүйлдэнэ. — Эдэш нэгэ газартаа үдаан хэбтээ һаа, баһа дороһоо хайрууджа болохо гүб даа. Бодоод ябахадаа ходо эдеэлжэ, үһалжа байха, дураараа гүйлдэжэ бэеэ дулаасуулха ха юм, — гэнэ хонишон.

Энэ жэлдэ Дондок Дугарцыренов мартын 15-да бүхыдөө хаража байhан 352 эхэ хонидһоо хамта 354 хурьга абаад, Ленинэй орденто суута хонишон Ц. Б. Цыденоватай хамта совхоз соо эгээн түрүүлэн зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ, хонишодойнгоо дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэбэ.

Энэ нүхэрнай хонин ажалда олон жэл хүдэлһэн, дүй дүршэл ехэтэй болоhон хүн. Жэлһээ жэлдэ хурьгашье олоор абажа түлжүүлдэг юм. Тиигэбэшье энэ жэлдэ тэрэ бэрхэтэйхэн байдалда ороо. Эгээл хонидоо түлэг хурьгалхаяа байхада жэл бүхэндэ түл абалсадаг Хандабал нүхэрынь үбшэлөөд, гансаараа шахуу хурьгадые абаха ушартай болоо. Хэды шахардуу хүндэ сагай тохёолдоошье һаань, тэрэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо, шадамар бэрхээр хүдэлһэнэй ашаар нэгэшье түл гарзалуулаагүй томо болгожо байна.

— Түрүүшын дабаан дабагдажа, эхэ хониднай түрэжэ гол түлэб дүүрээшье һаа, эдэ хурьгадые бүлтыень гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо, шэгнүүрыень хүсөөжэ, тус тустань 23—25 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэ хүргөөд, эхэһээнь һалгаахын түла үшөөл ехэ оролдолго хэрэгтэй. Ингэжэ ... манай соо хурьгалха хэдэн хонид бии. Тэдэнэйнгээ түл һайнаар абажа, зуун эхэ хонин бүриһөө 105-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ зорилготойб, — гэжэ Дондок Дугарцыренович хөөрэнэ.

— Эхэ хонидтнай үсөөн шэг алтай? — гээд асуубал.

— Байрамнай багахан баригданхай аад, түрүүнһөө хойшо 350 гаран хонидтой байhан зомди. Һаяшаг совхозой директор Борис Петрович Семенов эндэмнай ябахадаа, отара бүхэниие томодхохо, 600—650 хонидтой болгохомнай. Ши энээниие эхилхэ болоош гэжэ һэн. Бишье тэды шэнээн хонидтой отара даажа абахаяа арсахагүй хүн аабзаб. Олон хонидые харахада, ажалынь хэзээшье ехэ болохо байна. Теэд бэеынгээ амарые хараад. харин хамтын хэрэг яанаб гээд ябажа таарахагүйл даа, — гэнэ.

Дондогой ямаршье ажалһаа түнхаридаггүй, үнэн шударгы, олон үгэгүйгөөр бүхы юумэеэ бүтээжэрхёдэг лэ байдаг хаданиь ажахынай хүтэлбэрилэгшэд энэ харюусалгатай хэрэгые эгээн түрүүн тэрээндэ даалгаха гэжэ шиидээ ёһотой.

М. НАМЖИЛОВ.
Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоз.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Дугарцыренов.

Авторай фото.

АЖАЛ—ТЭРЭНЭЙ АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТ
тухай хөөрөөн

Верстак дээрэ модоор хэгдэһэн мөөрхэн хэбтэнэ. Тэрэ үшөө нарибшалан заһагдаагүй. Зүгөөр нэгэ хэды болоод бэлигтэ дарханай гар дороһоо гарахадаа, ямар зохид, тааруу, нюдэ баясуулма юумэн болохо гээшэб! Һүүлдэнь энэ модонһоо хэблэн тэрэ мөөрхэниие шэрэмһээ шудхаха. Тиигээд ямар нэгэ станогто. түхеэрэлгэдэ табихадань тордиһогүйгөөр хүдэлхэ.

Энэмнай модельщигүүдэй ажал гээшэ. Түмэрөөр хэгдэхэ зүйлнүүдэй хэбые гэхэ гү, али үг түхэлыень тэдэнэр хэдэг ха юм. Константин Сергеевич Красиков хори гэһэн жэл соо «Теплоприбор» заводто ажаллана. Тэрэ гансата модельщик болоогүй. Арбан дүрбэн жэл соо шэрэм шудхагшаар хүдэлһэн байха.

Түрүүшынхиеэ «Теплоприбор» заводой богоһо алхажа ороходоо, тэрэ шэрэм шудхалгын цех шэлэһэн юм. Һурагша байгаа, һүүлдэнь өөрөө шэрэм шудхадаг болоо. Түрүүшэгээр бэрхэшээлнүүд яһалашье ушардаг һэн. Зүгөөр нэтэрүү, бэрхэ, һүбэлгэн хүбүүн тэдэниие дабан гараа. Һула зон тэсэдэггүй, ажалаа хаяад ябашадаг һэн. Хүндэ хүдэлмэри байгаа бшуу.

Константин Сергеевич бүри тиихэдэ юумэ шэнишэлхэ, посохо, бүри һайн болгохо гэжэ оролдодог һэн. Нэгэтэ Красиков инженертэ орожо ерэбэ. Тэрэ вагранкын дээдэ хажууда сэбэр агаар үлеэхэ үшөө нэгэ солоохой хээ һаа, шэрэм шудхалга түргэдүүлхэ арга бии гэжэ обёорһон байгаа. Хараад үзэхэдэнь, үнэхөөрөөшье, таарамжатай мэтэ байшаба. Урданиь вагранка соо часай тонно хахад шэрэм шудхагдадаг һаа, энэ дурадхалыень хэрэглээд байхадаа, хоёр тоннодо хүргэжэ шадаа бэлэй. Тэрэ үеынхеэр бодоходо, энэ яһала ехэ амжалта гэжэ тоологдодог һэн.

Теэд мүнөө үедэмнай оньһон техникэ, эрдэм ухаан жэшэшэгүйгөөр ургаа, хүгжөө ха юм даа. Иимэ үедэ юрэнхы мэдэсээ дээшэлүүлээ, мэргэжэлээ улам гүнзэгыгөөр шудалаагүй халаа дунда зэргынхидэй, үгы гэбэл бүри гээгдэжэ ябагшадай тоодо орошожо болохош.

Сергей Константинович энээниие ойлгодог. Тиимэһээ шэнэ юумээр хододоо һонирхожо, тэрэниие шудалжа ойлгохые оролдожол ябадаг юм. Юрэдөө, хододоо түрүү зэргэдэ ябаһан, завод соогоо олондо мэдээжэ болоһон хүн шуу.

Константин Сергеевич Красиков 1942 оной үбэл фронтдо партида ороһон юм. Партбилетээ абаһаар байлдаанда ороо һэмди гэжэ тэрэ хөөрэдэг. Москваһаа Берлин хүрэтэр фашис булимтарагшадые намналсаад, Будапешт, Бухарест, Венэ хотонуудые сүлөөлэлсөөд, түрэл заводтоо бусажа ерээ һэн.

Тиимэлээ амгалан тайбан байдалай үнэ сэнгые һайн мэдэнэ. Ажабайдалаа бүри һайн болгохын тулада тэмсэхэ, эсэн сусангүй ажаллаха байһанаа бата ойлгоно.

Коммунист Красиковай ниитын ажал ябуулга тухай хэлэхэ болоо һаамнай, энэ хүнэй иимэ олон юумэ хэжэ үрдидэгыень гайхахат.

Константин Сергеевич цехэй партгруппорг, Железнодорожно районой арадай хиналтын комитедэй гэшүүн.

Тиимэһээ тэрэ ондоо промышленна предприятинуудаар ходо ябадаг. Киномеханическа заводой, табадахи участогто оршодог баазануудай арадай хинагшадай ажал хүдэлмэриие шалгаха, заабари үгэхэ даабаритай хүн шуу. Ганса энэ хэрэгээ дүүргэхын тулада бүхэли үдэр хэрэгтэй болохо жэшээтэй ха юм.

— Мүн кадрнуудай ниитын таһагай гэшүүн хүм. Ажалай журам эбдэгшэдтэй тэмсэхэһээ гадна, шэнээр хүдэлхөөр ерэһэн зонтой хөөрэлдэжэ, тэдэниие өөртэнь тааламаар ажалда оруулха зорилготойбди. Баһа бэшэшье олон тоото асуудалнуудые шиидхэдэг гээшэбди, — гэжэ Константин Сергеевич хөөрэнэ.

Гадна нүхэр Красиков заводойнгоо комсомолой комитедтэй нягта холбоо барижа байгуулланхай. Комсомолой хүдэлмэридэ шадалаараа хододоо туһалжа ябадаг тулань залуушуул Константин Сергеевичтэ ехэ дуратай, орёо асуудалай гарахада, тэрээндэ ерэдэг заншалтай.

Шэрэм шудхалгын цех сооһоо дуулдаһан шууяан верстак дээгүүр хэбтэһэн түмэр түдэгэ хангируулна. Модельщик шэнэ хэб хэжэ эхилбэ. Красиковай хүдэлжэ байхыень харахадаа үрданай шэрэм шудхагша хайшан гээд иимэ шадабари ехэтэй модельщик болоһондонь гайхамаар.

— Багаһаа хойшо модоор элдэб юумэ хэхэ, зураха дуратай һэм. Заводто һая ерээд байхадаа клуб, улаан булан шэмэглэн гоёогшо бэлэйб. Яһала һайн гэгшэ һэн даа. Модельщик болоходом эдэ бүгэдэмни туһатай байгаа — гэжэ Константин Сергеевич энеэбхилэн хэлэнэ.

Мүнөө үедэ Константин Сергеевичтэй хамта гурбан үхибүүдынь «Теплоприбор» заводто ажаллана. Бага хүбүүниинь баһа хүдэлдэг байһанаа сэрэтэй албанда абтанхай. Красиковай хани нүхэр, үхибүүдэйнь эхэ, пенсидэ гаранхай. Гэбэшье гэртээ гансаараа үлэхэ дурагүйень ойлгоһон Константин Сергеевич: — «Маанадаараа ябыш?» — гээд, үглөө бүхэндэ шоглодог. Нүхэрынь гунигтайгаар миһэрээд лэ үдэн хүрэтэр тэдэнээ үдэшэхэ. Тиихэдэнь Красиковай зосоо ямаршьеб ондоо болошохо. Хэзээ нэгэтэ верстагаа орхихоб гэжэ һанахадань өөртэнь тон таагүй мэтэ байна ха юм.

А. КЛИМОВ.

Николай Васильевич Селихов дүшэн хоёрдохи жэлээ түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ электромеханигаар хүдэлнэ. Өөрынгөө мэргэжэлдэ табяад гаран хүниие һургаһан юм. Николай Васильевич Селихов олон жэлэй туршада эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байһанайнгаа түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаа бэлэй. Тэрэнэй хүбүүн Владимир электромеханигай мэргэжэл шудаланхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэр замай Улаан-Үдын отделениин үнгэнэй механик (баруун гарһаа) Н. В. Селихов **Владимир хүбүүндээ зүбшэл заабари үгэжэ байна.**

И. БУРМАКИНАЙ фото.

МАЛ АДУУЛАГШАДАЙ УЯЛГА

Һаяхан Захааминай аймагай совхозуудай мал адуулагшадай зүблөөн боложо, 1973 оной зунай бэлшээриин үеын малшадай ажалай дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, энэ жэлэй социалис мүрысөөнэй гуримуудые баталан абаба.

Совхозуудай директорнууд, аймагай хүтэлбэрилэгшэд 1973 ондо мал бэлшээн таргалуулха талаар түйлагдаһан дүнгүүд болон хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд тухайгаа тодорхойгоор элидхэжэ, мал адуулагшадай һанамжа дурадхалнуудые шагнаһан байна.

Дүтэлүүрэй, Енгорбойн совхозуудта малаа зуһаланда гаргаха талаар бэлэдхэл удааруулагдана гэжэ зүблөөн дээрэ элирээ. Мүн аймагай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд (райпогойнь түрүүлэгшэ нүхэр Ралнаев Б. Р.) зунай үедэ малшадые эдеэ хоолой зүйлөөр, эд бараагаар хангаха талаар оролдолго гарганагүй гэжэ шүүмжэлэгдээ.

Аймагай мал адуулагшад энэ зунай бэлшээриин үедэ—июниин 1-һээ октябриин 10 болотор үхэрнүүдэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммаар нэмээхэ, хонидой шэгнүүрые сүүдхын 70 граммаар, хурьгадай шэгнүүрые 80 граммаар, адуунайхиие — 740 гра[мм]... нэмээхэ гэһэн уялга ... Тиигэжэ зунай һарануудта ... та дээрээ 22153 центнер ... малай шэгнүүр нэмээхэ ... но. Гүрэндэ худалдагдаха ... нүүдэй шэгнүүрые 350 ки... раммһаа доошо бэшэ, ... гэһэн сэгнэлтэтэй болго... гэжэ нэгэн доро мэдүүлээ.

Удаа тээнь 1973 оной ... бэлшээриин дүнгүүдээр ... һүүри эзэлһэн СССР-эй 50 ... лэй ойн нэрэмжэтэ сов... партиин райкомой, аймг... комой, профсоюзай рай... дамжуулгын Улаан туг бар... лагдаа.

Д. АЮШЕЕВ.

ХОРИН ХОНОГТО—2 МИЛЛИОН ҮНДЭГЭН

Сотниковой шубуунай фабрикын коллектив шиидхэхы гурбадахи жэлдэ ажалдаа амжалта түйлаһанайнгаа түлөө РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон ВЦСПС-эй гурбадахи мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Энээгээр урмашаһан фабрикын шубуушад мүнөө урагшаа эрмэлзэн ажаллана.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ нёдондонойхиһоо үшөө ехэ амжалта түйлажа, түсэбтэ даабарияа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада цех, бригада бүхэнэй коллективүүд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалайнгаа эршэ улам шангадхаһан байна. Ингэжэ шубуушад түрүүшын кварталда 9 миллион 935 мянган үндэгэ суглуулха түсэбтэй байбал, тэрэнгээ 10 миллион 189 мянганда хүргэжэ шадаа. Тиихэдэ энэ үе соо 9 миллион 441 мянган үндэгэн гүрэндэ худалдагдаа гэхэ гү, али даалгабариһаа гадуур 241 мянган үндэгэн тушаагдаа. Мүн шубуунай мяха худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэө.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүн согсолходо, дальбарaануудые харууһалдаг Галина Петровна Антоновагай даадаг бригада социалис мүрысөөндэ илажа гараа.

Шубуушадай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Клавдия Васильевна Упагаева түрүүлбэ. Тэрэ гурба һарын туршада 500 мянга гаран үндэгэ суглуулаа гэхэ гү, али тахяа бүхэнһөө 68,5 үндэгэ абаһан байна. Тахяа бүхэнһөө 66,4 үндэгэ суглуулһан комсомолка Лидия Алексеева хоёрдохи һүүри эзэлбэ. Шубуушан Дарья Васильевна Грабовская мүн лэ һайнаар ажаллана.

Тиихэдэ фабрикын шубуушад үнгэрэгшэ һарын хорин хоногой туршада 2 миллион 328 мянган үндэгэ суглуулжа, хоёр декадын даабариие 90 мянган үндэгөөр үлүүлэн дүүргэбэ. Эндэхи шубуушадай хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ байһандань найдамаар.

А. НАГАСЛАЕВ.

ХҮДӨӨГЭЙ ИНДУСТРИИН ХҮГЖЭЛТЭ

Мал ажалай фермэнүүдые — цехүүд, нэгэдэлнүүдые — заводууд гэжэ дэн һаяар нэрлэхэбди гээд һанагданагүй. Тиигэбэ яабашье нэгэл юумэн эли: хүдөөдэ урдань үзэгдөө дуулдаагүй, юрэ бусын мэргэжэлнүүдтэй хүнүүд: электригүүд-операторнууд. оньһон түхеэрэлгэ заһагшад, техигүүд, инженернүүд... ороной хүдөө ажахын олохон һалбаринуудта мяха һү үйлэдбэрилэн абадаг болонхой бшуу.

Мал ажалаа промышленна гуримаар эрхилдэг бололго (тарян ажалда иимэ хубилалта хэгдэжэ дүүрэхэ дүтэлэнхэй) — манай хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөһэн. оньһожоруулһанай аша үрэ мүн. Үйлэдбэри эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ материальна найдамтай үндэһэ һуури бии болгогдоо.

Мүнөө үеын гол юумэн гэхэдэ, жэжэхэн фермэ, бригаданууддаа мал ажалай тусхай мэргэжэл шэглэлтэй үйлэдбэринүүд болгохо сагые али болохоор түргэдхэхэ шухала. Шэнэ газар эдлүүрилгын 20 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Алма-Атада болоһон баяраи суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ һэн: **«Хүдөө ажахын энэ шухала һалбариие мүнөө сагай индустриальна гуримаар эрхилэгдэдэг болгохо, үйлэдбэреэ бүри ехээр тусхай мэргэжэл шэглэлтэй болгохо, хамтадхан томодхохо зорилго табигдана.** Иимэ хэмжээ ябуулга түргэн бэелүүлэгдэбэл, экономическа ашаг олзын бүри ехэ болохонь дамжаггүй.

Винницкэ областиин 115 колхоз мүнөөдөө эбэртэ мал, гахай томо болгохо, таргалуулха тусхай мэргэжэл шэглэлтэй болонхой. Эндэ нэгэн доро 100 мянган үнеэн, 280 мянган гахай үдхэгдэнэ. Эдэ колхозуудай зариманда промышленна түхэлэй байранууд баригдажа байна. Областиин эдлүүриин газарай табанай нэгэ хубиие ашагладаг тусхай мэргэжэл шэглэлтэй ажахынуудта мүнөө малай ашаг шэмын хахадһаа ехэнь абтана.

Энэ талаар үшөө нэгэ иимэ ушар тухай дурдажа болохо байна гэбэл, тусхай мэргэжэл шэглэлтэй болоһон ажахынууд үйлэдбэреэ промышленна гуримаар эрхилдэг болохо гэжэ оролдоно. Энээнэй ашагтай байһаниинь бодото хэрэгүүдһээ оло дахин элирэн харагдаа. Жэшээлхэдэ, Можайскиин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельдэ нэгэдхэмэл байрануудые барихын, машинануудые худалдан абахын тула 918 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байгаа. Теэд тэдэнэй ашаглалгада оруулагдаһан түрүүшын жэлэй гаргашын 85 процентынь худалдагдаһан продукцяар харюулагдаа. Тэрэшэлэн эбэртэ малай амидын шэгнүүр жэлэй туршада 60 процентээр нэмээ, ажахын олзо оршонь тусхай мэргэжэл шэглэлтэй болохын урда тээхиһээ дүрбэ дахин ехэ болоо.

Хоёрдохи шухала жэшээнь иимэ байна. «Мир» гэжэ хүдөө ажахын артель бүхы хүдэлмэриинь автомадай туһаламжаар бүтээгдэдэг шубуудай шэнэ фабрика бариһан байна. Нёдондо эндэһээ 6,7 миллион үндэгэн абтаа. Гэхэ зуура. мянган үндэгэн бүхэнэй өөрынь үнэ 47,9 түхэригһөө дээшэ гараагүй. Тиин тус ажахы 240 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулжа, фабрикын ооошонь 98 процентдэ хүрэһэн байна.

Мал ажалай индустриин хэр түргэнөөр тогтоогдохонь тусхай байрануудай баригдасаһаа түбхын түрүүндэ дулдыдаха байна. Мүнөө манай областиин хүдөө нютагуудта хирпиисын 100 завод, зурган томо предприяти, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ 24 полигон хүдэлнэ. Гансал малай байрануудай барилгада колхозууд, совхозууд жэл бүхэндэ 30—35 миллион түхэриг гаргашална.

Гэхэ зуура, ажахы бүхэн мал ажалай нэгэдхэмэл томо байрануудые бариха аргатай бэшэ ха юм. Тиимэһээ хүдөө нютагуудта мүнөө сагай промышленна фабрикануудые хэдэн колхозуудай хамтаржа баряа һаань, таарамжатай, ашагтай байха байһанда гол анхарал хандуулагдана.

Статьягай эхиндэ дурдагдаһан социальна шухала асуудал дээрэ тогтоё. Таряашадай ажал мүнөө индустриальна ажалдал адлирхуу болон хубилжа байна. Колхозник оньһон түхеэрэлгэ, электрын элшэ хүсэ, хими, агрономи болон зоотехниин заабари шудалха, хэрэглэхэ ушартай болоно. Промышленна гуримаар мал ажалаа эрхилһэнэй үндэһөөр, хүдөөгэй заншалта мэргэжэлтэдэй — һаалишадай, малшадай, шубуушадай оронд промышленна шэглэлтэй мэргэжэлтэд олошорно. Мүнөө манай область дотор 600 гаран инструктор, һү һаалгын 6.500 гаран мастернууд хүдэлмэрилнэ. 7.500 механизатор-малшад. мастер-наладчигууд, слесарьнууд ба бусад мэргэжэлтэд фермэнүүдэймнай эрилтэ хэрэглэмжэ хангана.

Шэнэ мэргэжэлтэй хүнүүд жэлһээ жэлдэ шухала болоно. Тиимэһээ техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд, һуралсалай комбинат болон техникумүүдтэ механизатор-малшадые бэлдэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ.

Хамтын ажалай саашадаа хүгжэхэ арга боломжонууд тэрэниие промышленна гуримда оруулалга хүдөөгэй ажалшадые һонирхуулна. Эдэ хэмжээ ябуулганууд ажахыгаа бүхы дээрэнь бүри баян дэлгэр, болбосронги бололгодо туһа хүргэхэ байха гээд мэдэнэ. Нэгэдхэмэл үйлэдбэринүүдэй дэргэдэ профилакторинүүд амаралтын байшангууд ... дээд. аятай һайнаар зугаалха, газетэ, ном уншаха, урлалай һайханай наада, теле-дамжуулга хараха али бүхы арга боломжо хангагдана. Мүн тэндэ магазин, столовойнууд эмхидхэгдэнхэй.

Мал ажалда нэбтэрүүлэгдэжэ байгаа индустриальна гурим ба онол аргануудай ашаар гансахан манай областьдотор арбаад мянган хүн сүлөөрэжэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг предприятинуудта, ... галгын газарнуудта (строительство, ателье, больница, ... бүүдэй эмхи зургаанууд ... хэ мэтэдэ) хүдэлмэрилхэ болонхой.

Тиин хүдэлмэрилэгшэдэй тооие олошоруулангүй. ... дөө ажахын продукциин ... гэн ургалта түйлаха ... юһэдэхи табан жэлэй зорилго бэелүүлэгдэжэ байна.

Василий ТАРАТУТА,
Украинын КП-гэй Винницкэ областиин нэгэдэхи секретарь.

(АПН)

УРАН ХУРСА ЗОХЁОЛНУУД МҮНДЭЛЭГ ЛЭ!

Буряадай уран зохёолшодой VII съезд

1974 оной майн 16-да Соведүүдэй байшангай кон-ц-зал соо бэшээшэд, партийна болон совет хүтэл-гшэд, олонниитын түлөөлэгшэд Буряадай АССР-эй зохёолшодой долоодохи съездын хүдэлмэридэ ха-жаа суглараа һэн.

Ион 40 жэлэй саана залуухан автономито республи-түрүүшын зохёолшод өөрынгөө нэгэдэхи съезд дээрэ зохёолшодой холбооние бии болгоһон түүхэтэй. түүшын хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадаһан, мэдээ-драматург, мүнөө Буряадай арадай уран зохёолшо Г. Балдано долоодохи съездые нээжэ, сэдьхэл хү-, гүнзэгы удхатай оролтын үгэ хэлээ.

ЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙ БАЙХЫН ТҮЛӨӨ!

УРЯАДАЙ АССР-эй Уран зохёолшодой хол-й түрүүлэгшэ Д. З. раев тоосоото элидхэл байна.

ССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Уставай союзна болон автоно- республикануудай уран лшодой эмхиин съезд- табан жэл соо нэгэ барлагдаха ёһотой юм, гэжэ элидхэлшэ үгэеэ. — Урда тээнь бо- Буряадай уран зохёол- зургаадахи съездһээ ю эгээл табан жэл нэгэ үнгэрбэ...

аань элидхэлээ зал- хэлэхэдээ, нүхэр араев үнгэрһэн үе соо адай уран зохёолшодой байдалда болоһон ху- тануул тушаа, ямар нуудай, бүтээлнүүдэй йһэн тушаа дэлгэрэн- тогтоһон байна. Хэ- шье үедэ уран зохёол- хадаа арадайнгаа айдалые, ажалша хүнэй шалгые зохёолнууд харуулха уялгатай Коммунис парти һур- ха юм. Тэрэ талаараа уран зохёолшод за- эдэ амжалтатай. Ма- уран зохёолшодой бэ- юумэнүүдые арад зо- үгаа ехэ һонирхолтой- угтадаг байна бшуу. бликымнай партийна заацин болон гүрэн хүтэлбэрилэгшэд, эл- предприятинуудай, эмхи нуудай, дээдэ болон һургуулинуудай, соё- олон гэгээрэлэй зур- удай, искусствын олон түлөөлэгшэдэй, эрдэм- журналистнарай съезд олоороо сугларһаниинь хэлэгдэһые гэршэлнэ.

Видэ уран зохёолшод сугларжа, элдэб лнуудые, өөһэдынгөө зохёолнуудые зүбшэн бди, ехэшье, бага- рэгүүдые шиидхэдэг- заримдаа хүдэлмэридэ- зохёохы ажалдамнай һан алдуунуудай тү- бэе бэеэ шүүмжэлэлсэ-. Элдэб ушар болодог. Гэбэшье съезд ха- оло боложо байдаггүй. юумэн гээшэ бэзэ. мүнөөдэр имагтал бэшэ, харин манай зохёолшодой бүхы эм- най бүхы коллектив о байна гээшэ. Тиихэ- республикынгаа ажалша- урда, областной партий- анизациин урда пар- болон арад зонойнгоо байдаг ехэ эрилтын тоосожо байна ха юм. парти болон арад зон удаараашье, уран һай- айруулгаараашье тон ёһотой уран зохёол бэ- гэжэ бидэнэй үмэнэ табина ха юм, — гэ- элидхэлшэ онсолон тэм-.

ехэ зорилгоёо уран шодой яажа бэелүүл- һан тухай хөөрэхэ-. Буряадай уран зо- республикын партийна заацин саг үргэлжын доро хүгжэжэ бай- гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. эжэнь, КПСС-эй Бу- обкомой бюро литера- шүүмжэлэлэй асууда- Уран зохёолшодой хол- правлениин тоосоое жэлэй Урда тээ шагна- тухай тогтоол баталан байна. Тэрэ тогтоол уран зохёолшодой ажал ябуулгада го- он үүргэ бэелүүлһэн юм. Тиихэдэ респуб- хүтэлбэрилхы орга- литература болон ис- ын талаар Буряадай эй республиканска шан бии болгохо тухай, мүн **Буряадай арадай уран зохёолшо, арадай поэт** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо тухай тогтоолнуудые баталан абаа һэмнай. Республиканска түрүүшын шангууд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай һайндэртэ олгогдоһон байна. Харин Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн гүйсэхэдэ, түрүүшын хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо.

Совет Буряадай литературын хүгжэхэ хэрэгтэ СССР-эй болон Россин Федерациин уран зохёолшодой холбоонууд сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа хүргэдэг. Илангаяа зохёохы ажал ябуулгада тэрэ туһаламжань ехэ үүргэтэй. Жэшээнь, 1950 ондо Москвада болоһон Буряад литературын үдэшэнүүдһээ эхилээд, хэды ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдөө гээшэб! Буряадай литература, искусствын декада (Москва, 1959 он), РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нүүдэл секретариадууд (Улаан-Үдэ, 1961, 1967 онууд), республикымнай 50 жэлэй ойдо зорюулагдан, Москва болон Свердловск хотонуудта үнгэргэгдэһэн Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд хүрэтэр хэды олон удхатай түгэлдэр хэмжээ ябуулгануудые тоолоходоо болохоор бэ! Эдэмнай имагтал шууяата һайндэрнүүд бэшэ. Тиимэ хэмжээ ябуулганууддай үедэ буряад уран зохёолой хүгжэлтын элдэб асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг, нүхэр ёһоной шанга хөөрэлдөөнүүд болодог байгаа ха юм. Жэшээнь, литература, искусствын үдэрнүүдэй үедэ манай уран зохёолшодой хорёод ном зүбшэн хэлсэгдээ. Буряадай уран зохёолшодой бүтээлнүүдые алишье талаһаань шэнжэлэн, хори гаран мэдээжэ совет литераторнууд үгэ хэлэһэн байна. Энэ хадаа, Сергей Владимирович Михалковой, хэлэһэнэй ёһоор, буряад литературын асуудалаар пленум шэнги юумэн болоо гээшэ. Совет литературада ямар ехэ эрилтэ табигдадаг бэ, тон лэ тиимээр буряад зохёолшодой номууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, найн талань тэмдэглэгдэжэ, дутуу дундануудынь заагдаа.

Иимэ ехэнүүд суглаануудһаа, һайндэрнүүдһээ гадна, манай зарим уран зохёолшодые Москвада урижа, бэшэһэн юумэнүүдыень РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоондо зүбшэн хэлсэһэн ушарнууд байха. Жэшээнь, 1972 ондо Михаил Жигжитовэй туужанууд, Раиса Белоглазовагай «Мойһоной сэсэг» гэжэ роман зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Иимэрхүү зүбшэн хэлсэлгэнүүд уран зохёолшодой бэлиг шадабариин ургалтада, мүн бүхы буряад литературын идейно-уран һайханай шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэтэй байгаа.

Буряадай уран зохёол жэлһээ жэлдэ урган бадарна. Томо томо бүтээлнүүд бии болоно. Тиимэһээ, элидхэлшын хэлэһэнэй ёһоор, ганса элидхэл соо уран зохёолой бүхы асуудалнуудые шэнжэлэн харуулхын аргагүй. Тиимэһээ уран зохёолшодой холбооной правлени ганса бэшэ, хэдэн элидхэл хэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа.

(РЕДАКЦИҺАА: прозын, поэзиин болон литературна шүүмжэлэлэй асуудалнуудаар хэгдэһэн элидхэлнүүд манай газетын удаадахи номернуудта толилогдохо).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Съездын зал соо.

СОВЕТ Буряадай литература мүнөө оронойнгоо болбосоронги, хүгжэнги литературануудай нэгэн болонхой. Үндэһэн аман зохёолойнгоо, түрэл хэлэнэйнгээ баялигые эдлэжэ, ород болон дэлхэйн литературын ёһо гуримые хэрэглэжэ, буряад литература аха дүү бусад литературатай хамта хүгжэнэ ха юм. Манай литературада гол ами оруулжа байдаг эгээл шухала булагынь хадаа арад зоной ажабайдал, асари ехэ барилганууд. Москвада буряад литературын зүбшэн хэлсэгдэһые дүнгэн, «Литературная Россия» гэжэ газетэдэ толилогдоһон статья дотор иигэжэ бэшэгдээ һэн: **«Буряадай уран зохёолшодой бүтээлнүүдые шэнжэлэн, үгэ хэлэһэн хүнүүд буряад литературын ажабайдалтай холбоотой байһые, арадуудай аха дүү ёһоной хани нүхэсэлэй болон социальна хүгжэлтын темые, ажабайдалай шухала асуудалнуудые түүхын талаһаа шиидхэлгые, һүүлэй һүүлдэ түрэл дайдадаа уран гоёор дурладаг байһыень булта тэмдэглээ. Энэнь прозодошье, поэзидэшье хамаатай».**

«Буряадай мүлигдэһэн мүрнүүд» гэһэн шэнжэлэл соогоо «Литературная газета» иигэжэ бэшээ һэн: **«Мүнөөнэй буряад прозо болон поэзи ажабайдалтай гүнзэгы холбоотой байна гэжэ үгэ хэлэгшэд нэгэн һаналтайгаар тэмдэглэбэ. Мүнөөдэр шүүмжэлэгшэд хадаа энэ литературын түйлалтануудые мүнөөнэй эрилтын үндэрһөө сэгнэжэ байна».**

Үнэхөөрөөшье, буряад литературын үндэһэ һуури табигша Хоца Намсараевһаа эхилээд, мүнөөдэрэй эхилэн бэшэгшэд хүрэтэр хаража үзөө һаа, прозодошье, поэзидэшье, драматургидашье нэрлэхэ зохёолшод угаа олон. Романуудые, поэмэнүүдые, туужануудые, зүжэгүүдые, рассказуудые, шүлэгүүдые — хэдэн зуугаад зохёолнуудые тоолоходо болохо юм. Тэдэнэр шанараараа адлинууд бэшэ юм бэзэ. Ой соо үндэршье, дундууршье, бишыханшье модонууд ургадаг ха юм. Теэд тэдэнэр булта хамтархадаа, ой боложо, газарай нюрууе шэмэглэн гоёодог. Тэрээн шэнги, Буряадай уран зохёолшодой бүтээлнүүд бэе бэеһээ хэршье илгаатай байгаа һаа, бэшэхэ маягаараа, уншагшадта үзүүлдэг нүлөөгөөрөө илгаараашье һаа, томо модоной шэмээтэй орой мэтэ, буряад литературын һалаа гэшүүһэниинь боложо үгэнэ гээшэ гэжэ элидхэлшэ баяртайгаар тэмдэглэбэ.

1969 онһоо 1973 он болотор үнгэрһэн табан жэлэй туршада Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн болоһоншье, мүн залуу болон эхилэн бэшэгшэдэй зохёоһон уран һайханай литературын 188 ном Буряадай номой хэблэлээр барлагдан гараа. Эдэ номуудай ниитэ хэмжүүрынь — хэблэлэй 1.136 хуудаһан, ниитэ хэһэгэйнь тоо — 1 миллион 786 мянган. Эдэ тоонууд соо дахин хэблэгдэһэн номуудшье оролсоо юм бэзэ. Гэбэшье олонхинь — шэнэ зохёолнууд.

Номой бүтэхэ зам уташье, хүшэршье байха юм. **Ном бэшэхын тула уран зохёолшо хүнэй нюдэндэ обёорогдошогүй, сагаар хэмжэгдэшэгүй орёо хүшэр ажал хэдэг гээшэ.** Темэ ололго, материал суглуулга, сюжет һаналгаһаа эхилээд, бэшэгэйнгээ столдо һуужа хүдэлхэ хүрэтэр нилээн ехэ саг хэрэгтэй. Бэшэжэ эхилхэдээ, зохисотой ганса үгэ олохын тула, В. В. Маяковскиин бэшэһээр, үгэнүүдэй малтамалай мянган тонные урбуулха саг болохо.

Табан жэлэй туршада бүтэһэн зохёолнууд соохоо Н. Дамдиновай «Минии багша Ленин» гэһэн поэмэ, И. Калашниковай «Разрыв-трава», Р. Белоглазовагай «Мойһоной сэсэг» гэһэн романууд, Д. Улзытуевай «Ехэ дабаан» гэжэ шүлэгүүдэй ном уншагшадай болон шүүмжэлэгшэдэй зүгһөө һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Тиихэдэ Ц. Жимбиевэй «Гал могой жэл», Д. Эрдынеевэй «Хүлэг инсагаална», Ц. Номтоевой, Н. Балданогой, Ц-Д. Дондоковагай, Ц. Бадмаевай, Ч. Намжиловай, Ц. Галсановай болон бусад нүхэдэй зохёолнуудай суглуулбаринууд ба согсолборинууд олоной дура булягаа.

Уран зохёолшодой бэшэһэн юумые ном болгожо гаргаха талаар айхабтар ехэ юумэ хэжэ байдаг Буряадай номой хэблэл, республиканска типографи тушаа элидхэлшэ дулаахан үгэнүүдые хэлэбэ. Гэбэшье шиидхэгдээгүй зарим тэды асуудалда анхаралаа тэрэ хандуулаа. Жэшээнь, хэблэгдэжэ гараһан номуудай шэмэглэл һанаһанда хүрэдэггүй гэжэ заагдаба.

Һүүлэй үедэ Москвагай болон бусад городуудай хэблэлээр буряад зохёолшодой олон ном гарадаг болоо. Энэ ушар хадаа буряад литературын шанарайнгаа талаар ургаһые үшөө дахин гэршэлнэ. «Советская Россия», «Современник», «Детская литература», «Художественная литература» мэтын түбэй хэблэлээр гараһан олон номые, тэдэнэй авторнуудые элидхэлшэ урмашан тэмдэглээ. Иимэрхүү юумэн саашадаашье ходо боложо байха гэжэ найдахаар.

Гадна манай уран зохёолшодой номууд хилын саанашье хэблэгдэдэг. Н. Калашниковай «Через топи» гэжэ тууҗа 1973 ондо Прагада чех хэлэн дээрэ хэблэгдээ һэн, харин мүнөө жэлдэ Берлиндэ немец хэлэн дээрэ гараха юм. Манай поэдүүдэй шүлэгүүд социалис болон Азиин зарим оронуудай журналнуудай, газетэнүүдэй хуудаһануудта толилогдоһон байха.

Манай яһала олон зохёолнууд Монголой Арадай Республикада хэблэгдэдэг. Нэрлэхэ болоо һаа, Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай», Д. Батожабайн мэдээжэ трилоги, Ч. Намжиловай «Эхын зүрхэн» гэжэ поэмэ болон бусад зохёолнуудые дурдалтай. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан, монгол нүхэднай «Саһан дуулгата Саян» гэһэн нэрэтэй буряад поэзиин антологи хэблээ. Тиихэдэ Ц. Шагжинай, Н. Балданогой зүжэгүүд «Монголой театрнуудта табигдажа байдаг.

Буряад уран зохёолые ород хэлэн дээрэ оршуулха асуудалда элидхэл соо горитой анхарал хандуулагдаа. Семён Липкин, Олег Дмитриев, Станислав Куняев гэгшэдэй оролдолгоор нилээн олон буряад зохёол оршуулагдажа, түбэй хэблэлээр гарадаг. Гэбэшье республика доторнай оршуулагшад хомор болоод байна. Өөрынгөө үедэ Михаил Степанов мэдээжэ буряад зохёолшодой томо томо бүтээлнүүдые оршуулжа, ород уншагшадтай танилсуулһан габьяатай. Мүнөө үедэ республика доторнай М. Степанов шэнги дүршэлтэй оршуулагшад үгы гэхэдэ болохо. Зүгөөр В. Корнаков Ц. Номтоевой «Нютагаархин» гэжэ туужые оршуулаа. Гэбэшье энэ хэрэгээ В. Корнаков саашань үргэлжэлүүлхэ бэзэ гэжэ найдамаар.

Оршуулгын хэрэгтэ горитойхон дутагдалнууд бии. Тэрэнние ниитын хүсөөр усадхаха асуудал табигдана бшуу.

Буряад шэнэ зохёолнуудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «Байгал» журналай үүргэ ехэ. Журналай түйлаһан амжалта болон дутагдалнуудые элидхэлшэ алишье талаһаань шэнжэлжэ, тэрэнние саашадань бури һайн болгохын тула ямар зорилгонуудай табигдаха байһые тэмдэглээ. Республика дотор бэшэдэг зон жэлһээ жэлдэ олошоржо байна. Харин хоер һара соо нэгэ удаа гарадаг журналай хэмжүүр багаданги гэжэ үнинэй хэлсэгдэдэг, һара бүриин болгохо асуудалшье табигдадаг. Тиимэһээ тус асуудалай һайнаар, зүб тээшэнь шиидхэгдэхын тула дээдын зургаануудай үмэнэ ябуулга хэхэ тушаа дурадхал элидхэл соо хэлэгдээ.

Һүүлэй үедэ мүнөө сагай темэдэ зохёолнууд яһала бэшэгдэдэг боложо байна. Коммунизм байгуулжа байһан ажалай баатарнуудые магтан дуулаха гээшэ уран зохёолшодой нангин уялга. Тиимэһээ зарим уран зохёолшоднай хүдөө гаража, ажабайдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлхые оролдоно. Тиигэжэ, жэшээнь, Барадий Мунгонов Сэлэнгын аймагай "Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүгжэлтые уран үгын хүсөөр зураглан, «Баян зүрхэн» гэжэ роман бэшээ. Поэтесса Ц-Д. Дондокова СССР-эй Верховно Соведэй депутат Зоя Жамсаранова тухай «Манай басаган» гэһэн поэмэ бэшэжэ, тэрэнээ совхозой хүдэлмэришэдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэһэн байгаа. Тиимэ зүбшэн хэлсэлгэдэ коллективэй партийна организациин; КПСС-эй Хориин райкомой түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа. Поэмэнь ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, хэблэлээр гараа һэн. Гэбэшье мүнөөнэй темэдэ бэшэгдэһэн, ажалай баатарнуудые зураглаһан удха түгэлдэр зохёолнууд үшөөл хомор.

Уран зохёолшод очерк, публицистикэ мэтын дайшалхы жанрнуудые мартаха ёһогүй. Газетэнүүдэй, журналай хуудаһанда толилогдоһон уран хурса очерк, публицистикэ хүмүүжүүлхы удха шанартай гэжэ мэдээжэ.

Республика доторнай 50 гаран залуу литераторнууд тоологдоно. Тэдэнэй олониинь — номуудай авторнууд. Зарим нүхэд хэдэн номтой болонхой.

Хүдөөгэй аймагуудай газетын шадар уран зохёолой нэгэдэлнүүд эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байдаг. Түнхэндэ Л. Тапхаевай хүтэлбэри доро «Саяанай самаряанууд» гэжэ нэгэдэл олон жэл соо эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. «Хурамхаанай галнууд» гэжэ газетын дэргэдэ литературна нэгэдэл бии болгохын тула бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Усть-Ордын, Агын округуудта хүдэлжэ байдаг литературна нэгэдэлнүүдтэ яһала туһаламжа үзүүлэгдэдэг. Гэбэшье залуу авторнуудай бэшэһэн юумэнүүдые үшөөл үсөөнөөр зүбшэн хэлсэнэбди гэжэ элидхэлшэ һануулаа.

Һүүлдэнь шүүмжэлэлдэ, тэрэнэй дутагдалнуудта анхаралаа хандуулаад, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэ бии болгогдоһон **Литературые олоной дунда нэбтэрүүлгын бюро** тушаа тогтобо. Хүн зониие коммунис ёһоор, гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ тэрэ бюрогой үүргэ угаа ехэ. Юуб гэхэдэ, совет болон буряад литературын асуудалаар лекцинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, уншагшадай конференци эмхидхэжэ, уншагшадтаяа уулзажа байхадаа, уран зохёолшод ажабайдалтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ аргатай болоно бшуу.

Һүүлэй үедэ хүдөөгэй аймагуудта буряад литература болон искусствын үдэрнүүдые үнгэргэлгэ тогтонижоо. Бүхы аймагуудта шахуу тиимэ үдэрнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Уран зохёолшодой бэшэһэн номуудай хэблэгдэжэ гарахада, тэдэнние уншагшадта хэн хүргэхэ ёһотойб? Библиотекэнүүд болон худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд. Хэрбээ библиотекэнүүдэй өөрынгөө үүргэнүүдые муу бэшээр дүүргэдэг һаань, ном наймаалдаг эмхи зургаанууд тушаа тиигэжэ хэлэхын аргагүй гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Элидхэлшын шүүмжэлгэ тон зүб гэжэ һанагдана. Нютагай хэблэлээр гараһан номуудые наймаалдаг «Тэрэнги» гэжэ гансахан магазин Улаан-Үдэдэ бии байһан аад, хаагдашоо һэн. Харин «Тэрэнги» тухай түбэй газетэдэ толилогдожо, манай дүршэлые ондоо нютагууд дэмжэһэн юм. Теэд ондоо нютагта магазинуудые нээжэ байхадань, манайхин хаажа байна ха юм даа. «Тэрэнгиин» хаагдаһан тушаа, нютагай хэблэлээр гараһан номуудые, илангаяа буряад номуудые олохонь бэрхэтэй болоо гэжэ уншагшадай зүгһөө гомдол ходо ородог. Энэ асуудалда анхарал хандуулагдажа, олонниитын эрилтэ хангагдаха бэзэ гэжэ найдалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уран зохёолшод Загарайн аймагта.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХАЖУУДАА БАЙҺАН БААТАРНУУДАА ОБЁОРОЁ

УДААНЬ ЭЛИДХЭЛ тушаа үгэ хэлэлгэнүүд эхилжэ, Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо **А. А. Бальбуров** ерээд дээрэ гараба. Аймагуудта үнгэргэгдэдэг болоһон литература, искусствын заншалта үдэрнүүд тушаа үгэ хэлэгшэ онсолон тогтобо. Ажабайдалтай бүришье нягта холбоотой боложо, уншагшадтаяа ходо уулзажа байха арга уран зохёолшодто тиимэ үдэрнүүд олгоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Нэгэдэхеэр, литературые олоной дунда нэбтэрүүлхэ һайн арга олдоо гээшэ. Тиигэжэ уран зохёолдо олоной анхарал хандуулнабди. Хүдөө нютагта соёлой хүдэлмэриие улам һайжаруулха хэрэгтэ хабааданабди. Мүн колхоз болон совхозуудай, элдэб предприятинуудай ажабайдалтай гүнзэгыгөөр танилсаха аргатай болоодоно. Гадна уран зохёолшод гээшэ бэшэжэ байха үедөө бэе бэеһээ таһаранги байдаг. Харин бүлэг бүлэгөөрөө хүдөө нютагуудаар ябахадаа, бэе бэетэеэ һайса хөөрэлдэжэ, арсалдаха газартань арсалдажа, һанал бодолоо андалдажа, зүрхэ сэдьхэлээ нилээн баяжуулаад бусадаг. Саашань хэлэхэдээ, үгэ хэлэгшэ уран зохёолшын эдэбхи үүсхэл тушаа тогтобо. Уран зохёолшо ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, үдэр бүри булгилан сохилжо байһан һудаһыень алдангүй, рассказ болон очерк мэтын жанрнуудай ашаар тэрэниие зураглан харуулха ёһотой. Теэд табан жэлэй туршада правлени дээрэ энээн тушаа нэгэшье асуудал табигдаагүй. Мүнөө үеын ажабайдалые зураглаха гээшэ уран зохёолшодой нэн түрүүшын уялга. Манай үеын гол магистраль гэгдэһэн БАМ гээшые Сибирь болон Алас-Дурнын уран зохёолшод шефтээ абаг.лэ гэһэн дурадхал уран зохёолшо Г. Ходжер Москвада прозын асуудалаар болоһон суглаан дээрэ оруулаа. Тиихэдээ уран зохёолой оршуулгада анхарал хандуулжа, өөрынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэбэ.

Буряадай уран зохёолшодой түрүүшын съездэ хабаадаһан, Социалис Ажалай Герой **Ц. Н. Номтоев** буряад уран зохёолдо өөрынгөө бүхэ һуурине олоһон хани барисаанай темэ тушаа тогтобо. И. Калашниковай «Разрыв-трава», А. Бальбуровай «Шэнхинээтэ зэбэнүүд», Ц. Жимбиевэй «Гал могой жэл», Б. Санжинай «Заяанай зам», Н. Дамдиновай «Доржи Банзаров тухай дуун», Ц-Д. Дондоковагай «Шэлдэй занги» гэһэн зохёолнууд соо хани барисаанай темэ гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэн харуулагдаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Гэбэшье хүдөө ажахыда хара хүлһөө гоожуулан, арадай баялиг арьбадхан хүдэлжэ ябаһан баатарнуудаа обёоржо, тэдэнээ магтан зураглаха гээшэ бидэнэй уялга гэжэ поэт хэлээ. Мүнөө үедэ хүдөө ажахыда эрдэмтэй, олон юумэ мэдэхэ болоһон хүнүүд ажаллана. Хажуудаа байһан амиды баатарнуудые обёорхые уряалаад, «Байгал» журналые һара бүриин болгохо тухай элидхэл соо хэлэгдэһэн дурадхалые Ц. Номтоев дэмжээ. Энэ дурадхалые үгэ хэлэһэн бусадшье нүхэд эдэбхитэйгээр дэмжэһэн байна. Буряадай номой хэблэлээр гараһан зохёолнуудай хэһэг дан үсөөдэнэ (2000—3.000 хэһэг). Тиимэһээ олонхи ушарта хүдөөгэй уншагшадта, холын гүүртын малшадһаа байтагай аймагай түбтэ һуудаг хүнүүдтэшье хүрэнгүй дүүһашана гэжэ поэт тон зүб тэмдэглээ.

Республикын Композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ, РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной секретарь **Б. Б. Ямпилов** Буряад фрондо хүгжэм хэр зэргээр хүгжэжэ байна гээшэб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдэ оперо болон баледэй либреттэнүүдые, оратори болон кантатануудай, дуунай үгэнүүдые бии болгохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень уран зохёолшодые уряалба.

Поэт **Ц. Б. Бадмаев** үгэ хэлэхэдээ, хүүгэдэй литературын асуудалда онсо анхарал хандуулаа. Хүүгэдтэ зорюулжа бэшэһэн зохёолнуудые тоолохо болоо һаа, олон юм аабза. Теэд тэдээн соонһоо хүргаараа үлгэжэ абаха юумэн хоморшог гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Һүүлэй үедэ манай уран зохёолшод юундэшьеб элдэб арьяатан, амитад тухай туужалаад, хүниие, тэрэнэй баатар ажалые уран гоёор харуулжа, эдир уншагшадтаа барюулхань үсөөн болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ һанаагаа зобонгёор тэмдэглэбэ. Зохёолнууд соонһой илангаяа баабгайнууд олошоршоо. А. Бальбуровай магтаалда хүртэһэн «Чау-чау» гээшэньшье тэрээнһээ зайлаагүй. Хүүгэдэй зохёол соо дүрбэн хүлтэдынь хоёр хүлтэнөө дан ехээр түрижэрхэхэдөө муу байна. Үгэ хэлэгшэ һонирхолтой дурадхалнуудые хэлэһэн байна. Жэшээнь, ехэшүүлдэ зорюулһан томо зохёолой хажуугаар бишыхан хүүгэдтэ бэшэһэн нимгэхэн номтой байбалнь, хэблэлэй түсэбтэ хоюулайень оруулха арга авторта олгохо ябадал зүбшөөгдэнхэй. Тэрэнние мандаа баримталжа боломоор. Гэгээрэлэй министерствэ бэшэгшэдэй слёт үнгэргэдэг болонги. Теэд һургуулида үзэхэ учебнигүүдые зохёохо хэрэгтэ уран зохёолшодые хабаадуулжа юундэ болохогүйб? Гадна хүүгэдэй түсхай хэблэл бии болгохо асуудалые дээдын зургаануудай үмэнэ үшөө дахин табиха дурадхал оруулба.

Х. Н. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай ахамад режиссёр **Ф. С. Сахиров** нютагай авторнуудай бэшэһэн зүжэгүүд үсөөн, тиигээд пьесэ бэшэхэ хэрэгтэ уран зохёолшодые, илангаяа залуушуулые хабаадуулха тухай хэлэбэ.

Үгэ хэлэгшэд. Буряадай номой хэблэлэй директор **Д. Д. Дугаров**, уран зохёолшо **М. Н. Степанов** гэгшэд уран зохёолые ород хэлэн дээрэ оршуулгые һайжаруулха тушаа, оршуулагшадые бэлдэхэ тушаа асуудал дайража, һонин һанамжануудые хэлэһэн байха юм.

Буряад поэзиин хурдан хурса дали жэгүүр тушаа, уран зохёолоороо партийна хэрэг шиидхэлгэдэ хабаадалга тушаа, өөрынгөө мэргэжэл шадабариие улам бүри мүлихын тула эсэшэгүйгөөр үдэр бүри хүдэлхэ тушаа поэтесса **Ц-Д. Дондокова** сэдьхэлээ долгисуулан үгэ хэлэбэ. Мүн поэдүүд **Ц. А. Жимбиев, А. Ж. Жамбалон, Д. Д. Хилтухин,** республикын соёлой министрэй орлогшо **Ж. Ц. Цыренимаев** гэгшэд үгэ хэлээ.

Уран зохёолшод В. Корнаков, Н. Дамдинов гэгшэд номуудаа бэлэглэнэ.

ҮНЭТЭЙХЭН СЭНТЭЙХЭН ҮГЭМНАЙ

БУРЯАДАЙ уран зохёолшодой VII съездын хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа ерэһэн РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь «Москва» журналай ахамад редактор **Михаил Николаевич Алексеев** уран хурса үгөөрөө олоной зүрхэ буляаба.

— Эдир залуухан наһандаа би танай эндэ, Дивизионная гэжэ станци дээрэ сэрэгэй алба хэһэн хүм, — гэжэ нүхэр Алексеев хэлэбэ. — Тиихэдээ «Солдадууд» гэһэн романаймни гол герой Шахаев гэгшын прототип боложо үгэһэн Савелий Сахаевич Шатаевтай танилсажа, дүтөөр нүхэсэһэн хүм. Тэрэ нүхэрни мүнөө Эрхүү хотодо ажаһуудаг. **(Энэ хэлэгшыень дуулахадаа, зал соо һуугшад нэрьемэ халуунаар альга ташаба).** Хожомынь фронтдо ябахадаа, Чимит Цыдыпов гэжэ снайперые мэдэхэ болоо һэм. Цыдыпов хадаа нютагтаа ангуушан хүн байгаа. Теэд фронт дээрэшье ангуушан зандаа ябаа. Зүгөөр хоёр хүлтэ арьяатаниие мэргэн һомоороо хиргадаг байгаа бшуу. Чимит Цыдыпов тухай бэшэжэ, «Советский богатырь» гэжэ фронтовой газетын хуудаһанда толилуулһан байхаб. Эдэ бүхы ушар хадаа намайе танай республикатай бүхөөр холбоно ха юм. Би ехэ һонирхолтойгоор тоосоото элидхэл шагнааб. Тиихэдээ бүхы Союз дотор, гадна бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан поэдүүд аха дүү республикануудта олон, жэшээнь, Расул Гамзатов, Кайсын Кулиев, Мустай Карим, Давид Кугультинов гэгшэдые һанаандаа дурсан, тэдэнэй нэрын хажууда танай суута поэдые зэргэлүүлэн бэшэхээр гэжэ һананаб. Би Николай Дамдинов тухай хэлэнэб. **(Буряадайнгаа элитэ поэдэй иимэ үндэр сэгнэлтэ абахада, сугларагшад мүн лэ нэрьемэ халуунаар альга ташаба).**

Хадын хатуу шулууе хара һалхин үлеэдэг, байгаалиин хүсэнһөө боложо, гранит һандардаг. Харин хүнэй хэлэһэн үгэ гээшэ мүнхэ. Бидэ түймэр табихаһаань айжа, ухибүүдһээ зуруулаа нюудагбди. Мүн баһа үгэдэ болгоомжотойгоор хандаха шухала гэжэ нэмэхэ дуран хүрэнэ. Үгын хүсөөр хамаг хүсэл зоригоо бууруһан хүнэй ухаан бодолые һэргээжэ болохо юм. Үгын хүсөөр бүхэли арадуудые хүл дээрэнь бодхоожо болохо юм. Үгын хүсөөр хүниие бузарлаһан зохёол бэшэжэ болохо юм. Имэл байна бшуу үгэ гээшэмнай. Суута совет уран зурааша Павел Корин өөрыгөө мастер гэжэ нэрлүүлээ һаа. золтой байха һэм гэжэ хэлэжэ байгаа бэлэй. Теэд тэрэмнай өөрөө ёһотойл мастер байһан хүн ха юм.

Иигэжэ үгын удха шанар тухай үгын агуухэ хүсэн тухай Михаил Алексеев шагнагшадай сэдьхэлдэ оротор хэлээ бшуу. Эгээл гайхалтай юумэн юун бэ гэхэдэ, үгын хүсөөр сэбэрхэн сагаан саарһан дээрэ амиды хүнэй дүрые зурагланабди. Үгын хүсөөр муушье зохёол, һайншье юумэ бүтээжэ болохо. Үгын хүсөөр байгаалиие уран һайханаар зураглажа болохо юм. Зүгөөр амиды хүнүүдэй дүрэнүүдые бидэ мартадаггүйбди. Лев Толстойн Наташа Ростовае, Иван Тургеневэй Базаровые бидэ нюдөөрөө хараһандал, абяаень дууlaһандал, зүрхэнэйнь сохилхые мэдэрһэндэл болодогбди. Михаил Шолоховой зураглаһан амиды геройнуудые мартажа болохо аал? Аксаков, Пришвин гэгшэдэй байгаали тухай рассказуудые бидэ яһала һонирхон уншадагбди. Теэд тэдэнэй зохёол соо амиды хүн үгы бшуу. Тиимэһээ би хүнүүдэй дүрые зураглыт гэжэ уряалха байнаб. Граждан дайнай үедэ хэды олон баатарлиг командирнууд байгаа гэжэ һананат. Теэд Фурмановай уран үгын хүсөөр ном соо мүнхэрһэн Василий Иванович Чапаевые һайн мэдэдэг ха юмбибди.

— Столдо һуухадаа гү, али уулзаад тарахадаа, бэе бэедээ элүүр энхые үреэдэг һайн заншал бии. Харин би үгэеэ түгэсхэнгөө, оюун бэлигтнай элүүр энхэ байг, танай бэшэһэн номууд элүүр энхэ байг гээд үреэхэм. — гэжэ М. Н. Алексеев хэлээд үгэеэ дүүргэбэ.

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай корр.

* * *

Буряадай уран зохёолшодой VII съездын түгэсхэл дээрэ Уран зохёолшодой холбооной правлени, ревизионно комисси шэнээр һунгагдаба.

Уран зохёолшод Д. Жалсараев, И. Калашников, А. Бальбуров, Н. Балдано, Н. Дамдинов, Ц-Д. Дондокова, М. Степанов, В. Найдаков, В. Корнаков, К. Балков, Г. Чимитов гэгшэд Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүдээр һунгагдаба.

Буряадай арадай поэт Д. Жалсараев правлениин түрүүлэгшээр, Буряадай арадай уран зохёолшо И. Калашников харюусалгата секретаряар һунгагдаа.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ МАРШ

Майн эртэ үглөөгүүр эдиршүүлэй һайндэр Улаан-Үдэ хотымнай үйлсэ, гудамжануудаар салгидаба. Хотын түб талмай тээшэ улаан галстуктан зүг бүриһөө субана.

Пионернүүдэй энэ һайндэр баяр жаргалта оршон байдалда үнгэржэ байна. Энэ жэлдэ пионернүүдэй, комсомолой организацинуудта В. И. Ленинэй нэрэ олгогдоһоор 50 жэлэй ой гүйсөө, Буряадай комсомол 50-тай болоо, мүн ВЛКСМ-эй XVII съезд боложо үнгэрөө. Тиихэдэ энэ жэл «Хододоо бэлэн!» гэһэн бүхэсоюзна маршын түгэсхэлэй жэл ха юм.

Талмай дээрэ, Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ хүндэлэлэй харуул жагсана. Хотын пионерскэ дружинанууд рапорт үгэнэд. 1443 пионер, октябрята эрхим һайнаар, 12 мянга тухай һурагшад «5»-гүйгөөр һураназ. 550 тонно түмэр түдэгэ сутлуулагдаа, хэдэн арбаад шэнэ музейнүүд, ленинскэ буланүүд эмхидхэгдээ. Пионернүүдэй хэһэн ажал ехэ. Тиимэһээл хотын пионернүүдэй 14 дружина, 191 отряд түрүү зэргэдэ гараһан, республикын 400 отряд, 45 дружина ВЛКСМ-эй ЦК-гай лентээр шагнагдаһан байна.

КПСС-эй горкомой секретарь С. В. Ангапов, ВЛКСМ-эй горкомой секретарь В. Тимашов, түрүүшын пионернүүдэй нэгэн А. С. Плужникова, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн, ВЛКСМ-эй областной комитедэй секретарь В. Раднаев халуун дулаан үгэнүүдые хэлээ.

Баяр баясхаланта энэ үдэр октябрятанууд пионернүүдэй зэргэдэ абтаа. Пионерскэ хүдэлөөнэй ветеранууд тэдэндэ улаан галстугуудые зүүлгээ (зураг дээрэ).

С. БУТЫРИНА.

Н. ЕФИМОВЭЙ зураг.

ШАНГА ТУЛАЛДААНУУД ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

Майн 18—19-нэй үдэрнүүдтэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һүүри эзэлхын түлөө үнгэржэ байһан мүрысөөн үргэлжэлбэ. Майн 18-най үдэр 57—60 килограмм шэгнүүртэн сооһоо мастерта кандидат Шапкин (Красноярск) — мастерта кандидат В. Кузнецовые (Эрхүү), мастерта кандидат Н. Димевёв (Кемеровэ) — мастерта кандидат В. Ивановые (Новосибирск), мастерта кандидат А. Ушаков (Камчатка) — мастерта кандидат А. Халлилулловые (Владивосток), спортын мастер Н. Ненахов (Барнаул) — спортын мастер В. Бондаренкые (Шэтэ); 63,5—67 килограмм шэгнүүртэн сооһоо спортын мастер В. Ломов (Владивосток) — мастерта кандидат С. Кайковые (Благовещенск), спортын мастер А. Глуховский (Хабаровск) — нэгэдэхи разрядтай А. Бартоломайе (Камчатка), мастерта кандидат В. Тарасов (Шэтэ) — мастерта кандидат Е. Шакутинине (Красноярск), мастерта кандидат С. Железняк (Улаан-Үдэ) — мастерта кандидат Л. Тимаковые (Эрхүү); 67—71 шэгнүүртэн сооһоо спортын мастер М. Бегижанов (Шэтэ) — нэгэдэхи разрядтай В. Шандровскине (Яхад), мастерта кандидат В. Плюснин (Улаан-Үдэ) — спортын мастер П. Квасовые (Кемеровэ), спортын мастер В. Лихогра (Благовещенск) — нэгэдэхи разрядтай А. Пайвинине (Новосибирск), уласхоорондын классай спортын мастер В. Мусалимов (Хабаровск) — мастерта кандидат А. Котековые (Эрхүү); 81 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэн сооһоо нэгэдэхи разрядтай В. Антипин (Сахалин) — нэгэдэхи разрядтай С. Чулковые (Кемеровэ), спортын мастер О. Бочаров (Новосибирск) — нэгэдэхи разрядтай В. Тараборкинине (Хабаровск), мастерта кандидат А. Софьин (Эрхүү) — нэгэдэхи разрядтай А. Старцевые (Владивосток), мастерта кандидат М. Долматов (Алтай) — мастерта кандидат В. Лавренчуные (Шэтэ) шүүһэн байна.

Энэ үдэр боксёрнууд хахад финалай нааданда хабаадалсаха эрхэтэй болохын түлөө тэмсээ.

Энэ үдэр манай хоёр боксёр ринг дээрэ гараа. Тиихэдээ хоюулан илажа, сугларагшадые баясуулһан байна. 63,5—67 килограмм шэгнүүртэй Сергей Железняк Эрхүүгэй мастерта кандидат Леонид Тимаковтай тэн тэрээ туласалдаа. Гэбэшье Сергей зарим ушарта халта онобшотойгоор сохидог, нүгөөдынгөө нюдарган һаа саг соогоо бэеэ аршалдаг байгаа гү гэжэ һанахаар һэн. Гурбадахи раундын ябажа байхада, Тимаков Сергей Железнягые бүһэһөөнь доогуур шаажархиба. Мүрысөөнэй судья Эрхүүгэй боксёрой тулалдаагаа үргэлжэлүүлхэ эрхыень хаһажа, манай спортсмен илаһанда тоологдоо.

Владимир Плюснинда спортын мастернууд ходо тудажа, тулалдаан бүхэндэ бүхы хүсэ шадалаа үгэхэ баатай болоно. Тэрэ урда үдэрынь Красноярск хотоһоо ерэһэн спортын мастер Кузьмининие илаа һэн. Харин мүнөөдэр Кемеровын түлөөлэгшэ, спортын мастер Петр Квасов улаан буланда гонгын дохёо хүлеэжэ зогсоно.

Владимир энэ тулалдаанай үедэ нүгөөдынгөө доботолхыень хүлеэн, тодожо абаад, онобшотойгоор харюусажа, очконуудые абана. Гэбэшье Пётр Квасовшье булигдаха хэбэргүй. Хоёр раунд соо хэниинь хэн гэшэгүй байгаа. Харин гурбадахи раунд соо Владимир Плюснин бүри үсэдөөр, зүрхэтэйгөөр өөрөө доботолдог болоходоо, халта булюу байһанаа харуулжа шадаа.

81 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэн соо Новосибирск хотын түлөөлэгшэ, спортын мастер Олег Бочаров бэшэнһээ булюу гү гэжэ һанахаар. Үндэр, тэгшэ бэетэй, ута гарнуудтай Олег аяар 100 килограмм шэгнүүртэй ха юм. Тэрэ Хабаровскын Виталий Тараборкинһоо тон булюу байһанаа хоёрдохи раундын эхиндэ харуулжа илаа.

Майн 19-дэ хахад финалай нааданууд эхилээ. Энэ үдэр 48—51 килограмм шэгнүүртэн сооһоо мастерта кандидат Н. Габышев (Яхад) — мастерта кандидат В. Ермолаевые (Кемеровэ), мастерта кандидат А. Осокин (Улаан-Үдэ) — спортын мастер В. Хмелевскине (Камчатка); 54—57 килограмм шэгнүүртэн сооһоо спортын мастер В. Намхоев (Эрхүү) — спортын мастер А. Сидоровые (Хабаровск), мастерта кандидат В. Авдюшев (Улаан-Үдэ) — мастерта кандидат Ю. Емельяновые (Новосибирск); 60—63,5 килограмм шэгнүүртэн сооһоо мастерта кандидат И. Дудинский (Шэтэ) — мастерта кандидат В. Диденкые (Хабаровск), спортын мастер П. Федотов (Улаан-Үдэ) — Б. Овчаровые (Камчатка); 67—71 килограмм шэгнүүртэн сооһоо спортын мастер М. Бегижанов (Шэтэ) — мастерта кандидат В. Плюснинине (Улаан-Үдэ), спортын мастер В. Лихогра (Благовещенск) — уласхоорондын классай спортын мастер В. Мусалимовые (Хабаровск); 75—81 килограмм шэгнүүртэн сооһоо спортын мастер А. Никулин (Новосибирск) — мастерта кандидат В. Чурбановые (Красноярск), мастерта кандидат В. Полканов (Эрхүү) — мастерта кандидат А. Бардахановые (Улаан-Үдэ) илажа, түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха эрхэтэй болобо.

Энэ үдэр ехэнхидээ тэнсүү тулалдаанууд болоо. Тиимэһээ илагшыень элирүүлхэ гэээшэ тон бүхэ байгаа ёһотой. Манай спортын мастер Павел Федотов урда нааданда нидхэеэ шүлгалаа һэн. Гэбэшье тэрэ нидхэеэ гамнаад байнгүй эрид шанга доботолгонуудые хэжэ, нүгөөдэдөө бодожо үзэхэ забда зали үгэнгүй, нокдаунда оруулжа байгаад, сагһаа урид илаһан байна.

Александр Осокин спортын мастер Валерий Хмелевский гэгшэтэй уулзахадаа, яһалашье бэрхэ, зоригтой боксёр байһанаа харуулаа. Хүндэ хүшэр тулалдаанай үедэ тэрэнэй баруун гарынь Хмелевскиин нюур олоһон лэ байдаг һэн. Юрэдөөл, Саша ёһотой болбосоронги боксёр болобо гээшэ ха. Энэ мүрысөөндэ ямаршьеб ондоохоноор, бэеэ мэдэнгеэр, хүсэ шадалайнгаа хэмжээе мэдэрэнгеэр тулалдана ха юм.

Валентин Авдюшев Юрий Емельяновые яһала булюугаар шүүгээ гэжэ гансата тэмдэглээ. Гэбэшье тэрэ заримдаа даншье һаа хамгаалга муутайгаар доботолгодо ороно. Түгэсхэлэй нааданда тэрээнтэй уулзаха спортын мастер Валерий Намхоев дүй дүршэлөөр баян боксер. Тиимэһээ Авдюшев анхаралтай байха ёһотой.

Владимир Плюснин яһала тэнсүү тулалдабашье, Мурад Бегижановта шүүгдээ. Харин Алексей Бардаханов гансал шанга нюдаргадаа найдаад лэ, нюдэ нюургүй доботолбошье, гурбадахи раунд соо эсэжэ, Виталий Полкановта шүүгдээ.

Энэ үдэрэй дүнгөөр түгэсхэлэй нааданда иимэ боксёрнууд уулзаха болобо. 48—51 килограмм. Н. Габышев (Яхад) — А. Осокин (Улаан-Үдэ). 54—57 килограмм. В. Намхоев (Эрхүү) — В. Авдюшев (Улаан-Үдэ). 60—63,5 килограмм. И Дудинский (Шэтэ) — П. Федотов (Улаан-Үдэ). 67—71 килограмм. Н. Бегижанов (Шэтэ) — В. Лихогра (Благовещенск). 75—81 килограмм. А Никулин (Новосибирск) — В. Полканов (Эрхүү).

Үсэгэлдэр хахад финалай нааданууд үргэлжэлөө.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ ба ВЦСПС-тэ. Республикада хабарай тарилгын хүдэлмэриин ябаса тухай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Профсоюзай ажабайдал. «Һургагшанарынь хажуудань» — статья. «Газарай хүрьһэн, гэрэй һүүри болон гаргашанууд» — статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай уран зохёолшодой VII съездын тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл.

ХИЛЫН СААҺАНҺАА

телефон-телеграф-радио

ЖЕНЕВЭ

ХАРИЛСААНАЙ АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭЭ

ТАСС

Научно-техническэ ба промышленно-экономическа харилсаанай талаар совет-швейцариин комиссиин хоёрдохи сессиин түгэсхэлэй заседани Цюрихтэ болобо. Эдэ һалбаринуудта хоёр ороной хоорондын хани харилсаанай асуудалнуудые, эдэнние саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые сессидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн байна.

Сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан совет делегаци Швейцариин президент, национальна экономикын департаментын начальник Э. Брюггертэй Берндэ уулзажа хөөрэлдэбэ.

Комиссиин ээлжээтэ сесси 1975 оной июнь һарада Москвада зарлагдаха юм.

ТОБШОХОНООР...

ВАРШАВА. 1974 оной январьһаа апрель болотор социально-экономическа түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Совет зүбшэн хэлсээ. Энэ үе соо ажахын ажал ябуулгын дүнгүүд амжалтатай һайн байгаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргалга хурдан түргөөр ургаһан байна. Шухала хэрэгтэй эд бараа хүн зондо худалдалга, нёгондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 12,6 процентээр дээшэлээ.

БЕРЛИН. ГДР-эй социологуудай хоёрдохи конгресс эндэ болобо. Германиин Демократическа Республикада хүгжэнги социалис общество байгуулгада марксистско-ленинскэ социологиин ямар ехэ туһа хүргэжэ байһан тухай асуудалые конгрессто хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Болгариин, Венгриин, ДРВ-гэй, Кубын, Польшын, Советскэ Союзай, Чехословакиин делегацинууд конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

ХЕЛЬСИНКИ. «Инженер Сухоруков» гэжэ судна Раума хотодохи «Холминг» гэжэ судоверфьдэ уһа руу табигдаа. Энэнь Советскэ Союзай захилаар «Холминг» гэжэ компаниин верфьнүүдтэ бүтээгдэһэн 185-дахи судна болоно.

НЬЮ-ЙОРК. Һүүлэй арбан жэлэй туршада соо США-гай дотоодын политическэ, экономическа, социальна байдалай улам хүндэржэ байһаарнь Америкын хүн зоной 60 гаран процентнь һанаата болоһоноо мэдүүлбэ — Луис Харрисай албанай апрель һарын тэн багаар олониитын дунда үнгэргэһэн асуултын дүнгүүд иимэл даа.

САН-ХОСЕ. «Кремлиин курантнууд», «Хүнэй хүби заяан» гэжэ совет фильмүүд Коста-Рикын ниислэл хотодохи «Рекс» гэжэ ехэ кинотеатр соо амжалтатайгаар харуулагдажа байна. Сан-Хосегэй олон мянгаад хүн зон эдэ кинокартинануудые һонирхон хараба.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

Эзэрхэг түримхэй ябуулгыень болюулха

ТАСС

Орондонь эсэргүүгээр Израилиин үүдхэжэ байгаа эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудаар дураа гутажа байһанаа Ливанһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. Горра ООН-ой Аюулгүйн Советэй түрүүлэгшэдэ мэдээсээ. Майн 16-да Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд Ливанай хото городуудые, һуурин тосхонуудые, Сидон ба Бейрут хотонууд шадар байрлаһан Палестинын зугадан тэрьедэгшэдэй лагерьнуудые бомбодоһон байна. 40 гаран хүн алуулаа. 180 гаран шархатаа. Палестинын зугадан тэрьедэгшэдэй лагерьнууд ехэ хохидолдо оробо. Олонхинь гэр байрагүй үлөө.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые саг үргэлжэ шахадуу шанга болгоһонойнгоо түлөө Израилиин правительство бүрин харюусаха ёһотой гэжэ Э. Горра тэмдэглэбэ. Эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа болюулжа, дэлхэйн энэ районда амгалан ба аюулгүй байдал хангахыень Израилиие баадхахын тула эрид шууд хэмжээнүүдые абахыень ООН-ой Аюулгүйн Советые уряалаа.

ЛИССАБОН

А. КУНЬЯЛАЙ пресс-конференци

ТАСС

Португалиин Компартиин Генеральна секретарь, Португалиин Саг зуурын правительствын гүрэнэй министр Алваро Куньял эндэ пресс-конференци үнгэргэбэ. Энэнь национальна радио ба телевиденеэр дамжуулагдаһан байгаа.

Апрелиин 25-да болоһон үйлэ хэрэгэй удха шанар тухай хэлэхэдээ, «зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй» эмхидхэһэн восстанние сэрэгэй урбалтатай хулхажа болохогүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. «Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн» арад зонтой гүнзэгы харилсаа холбоотой байжа, фашис засагта эсэргүүгээр тэмсэһэн байна гэжэ А. Куньял хэлэбэ. Энэ хүдэлөөн хоёр гол зорилго — арад зондо демократическа эрхэ сүлөө олгохо, колониальна дайе болюулха зорилго урдаа табиһан байгаа. Түрүүшынхинь бэелүүлэгдээ. тиин бидэ хоёрдохинень түйлахые оролдожо байнабди.

Һая эмхидхэн байгуулагдаһан Саг зуурын правительствын зорилгонууд тухайда А. Куньял тогтон хэлэбэ. Португалиин Коммунис партиин һанамжын ёһоор, демократическа амжалта түйлалтануудаа үргэдхэн батадхаха, орон дотор демократическа эрхэ сүлөө бэхижүүлхэ, Учредительнэ суглаанда һунгалта үнгэргэхэ гэхэ мэтэ зорилгонууд правительствын урда табигданхай. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула хүдэлмэришэн ангиин, демократическа бүхы хүсэнүүдэй, ажалшадай нэгэдэл хангаха шухала гээд ПКП-гэй Генеральна секретарь мэдүүлээ.

Саг зуурын правительствын программада үндэһэлэн, политическэ гуримшуулгын замаар колониальна дайнай асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ А. Куньял хэлэбэ.

Орон доторхи байдал тухай ПКП-гэй Генеральна секретарь хэлэхэдээ, Португалиин ажалшад профсоюзууд боложо нэгэдэхэ, бүһалгаа соносхохо эрхэ түрүүшынхеэ олоһон байна гэбэ. Нютагай ба гадаадын капиталистнуудаар дэмжэгдэн тухирагдадаг хархис хүсэнүүд хүдэлмэришэдэй дунда үймөө хёмороо татаха байһыень мартажа болохогүй гэжэ А. Куньял хэлээ. Тиин бидэ контрреволюциин замыень хаажа, ороноо демократическа замдаа гаргаха ёһотойбди.

Социалис оронуудтай харилсаа тогтоолго Португалиин арад зоной ашата туһада харюусана гэжэ коммунистнууд хододоо тоолодог байгаа гээд А. Куньял тэмдэглэбэ.

ДАКАР

Сенегалда хөөрэлдөөнүүд болобо

ТАСС

Португалиин Саг зуурын правительствын үүсхэлээр Португалиин Саг зуурын правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр Мариу Соаришай, Гвинейн ба Ногоон хушуун гэдэг араднуудай бэеэ даалһан байдалай африкан партиин (ПАИГК) генеральна секретарь Аристидес Перейрын хоорондо түрүүшын уулзалга Сенегалай ниислэл хотодо болобо.

Урда тээнь ПАИГК-гай гаргаһан тусхай мэдүүлгын үндэһөөр хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ тухай дурадхалыень Португалиин Саг зуурын правительствын хүлеэн абахые шиидэжэ байһан тухайнь Португалиин тала уулзалгын үедэ хүүлитаар мэдүүлээ гээд ПАИГК-гай коммюнике соо мэдээсэгдэнэ. Гвиней-Бисаугай ба Португалиин арад зоной хоорондохи хёмороо зүришэлдөө политическэ аргаар шиидхэхэ, хоёр ороной арадуудай хоорондо шэнэ харилсаа тогтоохо зорилготойгоор хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала гэжэ ПАИГК-гай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

КАНБЕРРЭ

Австралидахи һунгалта

ТАСС

Парламентын һунгалтанууд майн 18-да Австралида эхилбэ. Эдэнэй дүнгүүдһээ Гоф Уитлемэй мүнөөнэй лейборис правительствын засаг захиргаанда үлэхэ байһаниинь гү, али либеральна ба аграрна партинуудай консервативна правительствын Австралиие дахинаа зонхилон хүтэлбэрилжэ эхилхэ байһаниинь дулдыдаха юм.

Найма миллион шахуу хүн һунгалтада хабаадаха ёһотой.

ЭРИД БУРУУШААЛГА

Чилиин сэрэгэй хунтын үүдхэжэ байгаа хорото муухай ябуулгануудые дэлхэйн олониитэ эрид буруушаана. Чилиин арадтай үргэн ниитэ ажалшадай һанал нэгэтэй байһые элирхэйлэн гэршэлһэн мэдээсэлнүүд олон оронуудһаа абтана.

Чилидэ хүнэй эрхэ сүлөө бүдүүлигээр хаһан доромжолжо байһыень ООН-ой Экономическа ба социальна советэй тусхай комитет буруушаажа байһанаа мэдүүлээд, хашалта харшалалгаяа болюулха эрилтэ сэрэгэй хунтын үмэнэ табина.

Студентнэрэй уласхоорондын холбооной Будапештдэ боложо дүүрэһэн XI конгрессэй делегадууд Чилиин студентнэртэ нээмэл бэшэг эльгээбэ.

«Университет бүхэн — Чилитэй һаналаа нэгэдэлгын түб» гэһэн урла доро Чилиин арад зонтой, студентнэртэй һанал нэгэтэй байха ябуулга эмхидхэхэ үүсхэл бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй студентнэр гаргаа гэжэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Луис Корваланиие, Клодомиро Альмейдые, мүн Чилиин бусад патриодуудые сүлөөлхэ эрилтэ түрүү үзэлтэй студентнэр табина гээд документ соо тэмдэглэгдэнэ.

Чилиин хунтада зорюулжа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, запас частьнуудые бүтээхэ хүдэлмэреэ болюулха гэһэн машина-бүтээлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэдэмэл профсоюзай шиидхэбэриие Англиин ажалшад үргэнөөр дэмжэнэ.

Италиин парламентын сенаторнууд Дж. Бранка, Ф. Антоничелли Италиин правительствада эрилтэтэйгээр хандаһан байна. Политическэ үзэл бодолойнь түлөө сэрэгэй хунтаар түрмэнүүдтэ хаагдаһан хүнүүдые аршалан абархын тула Италиин правительство саг дары хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

Чилиин фашис хунтын удамаршан генерал Пиночедэй Аргентинэдэ ерэһэн ушарые Аргентинын олониитэ эрид буруушаана.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

ВТОРНИК, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Альтаир» — ахалагша классай һурагшадай телевизионно клуб. 18.40 — «Хара ба сагаанай симфони» — телевизионно фильм. 18.55 — «Буряадай уран зохёол» — телевизионно альманах. 19.35 — Телевизионно һонин. 19.55 — «Хүн ба хуули». 20.45 — Совет дуунуудай концерт. 21.05 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.25 — Соносхолнууд. 21.30 — «На семи ветрах» — уран һайханай фильм.

СРЕДА, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Һурагшадта — «Кряженск» — телевизионно уран һайханай фильм. 18.35 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар). 19.15 — Телевизионно һонин. 19.35 — «Хүдөө ажахын эрдэмэй университет». 20.15 — «Буряад поэзиин хуудаһанууд». Н. Нимбуев. 20.40 — «Керчиин хоолой» — телевизионно очерк. 20.55 — «Хүгжэмтэ уулзалганууд». 21.35 — Соносхолнууд. 21.40 — «Дүрбэдэхи» — уран һайханай фильм. 22.50 — «Брезент майхан тухай дуунууд» — телевизионно фильм.

ЧЕТВЕРГ, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» «Кремлиин съезднүүдэй Ордон соо болоһон пионернүүдэй сбор». Һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 15.05 — Һүүлэй һонин. 16.15 — Олон түмэнэй университет. «Пролетарска интернационализм — уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй үндэһэ һуури». 16.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Хүдөөгэйхидэй үгэ бэелүүлэгдэнэ». Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр Б. И. Николаев дамжуулгада хабаадалсаха. 20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Белоруссиин ойн модоной Диана» — киноочерк.

«Орбита». 20.45 — «Мадмауазель Нитуш» — Ф. Эрвейн оперетто (үнгэтэ). 22.05 — «Львовой областиин үгтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». Украинын КП-гэй Львовой обкомой нэгэдэхи секретарь В. Ф. Добрик дамжуулгада хабаадалсана. 22.50 — «Залуу дуушад». Бүхэсоюзна телевизионно конкурс. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Спартак» (Москва). Киевһээ дамжуулга хэгдэхэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Үхибүүдтэ «У лукоморья» гэжэ телевизионно фильм харуулагдаха.

«Орбита». 19.30 — «Когда постиг меня судьбины гнев» Уран зохёолой драматическа композици.

ПЯТНИЦА, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевизионно һонин. 18.25 — Буряадай телевидени ба радиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — 19.40 — Забһарлалга. 19.40 — «Танай һанамжа» гэһэн дамжуулга (үнгэтэ). 20.40 — «Хүн. Газар дэлхэй. Замбуулин» (үнгэтэ). 21.10 — Гүрэнэй Хойто зүгэй ород арадай хоорой концерт (үнгэтэ). 21.30 — «Өөрын нютаг» гэһэн телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 23.00 — «Дуулаял, хани нүхэд» — фильм-концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Трава желания» гэжэ куколька фильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 20.05 — «Модоцно дарханай хөөрөөнүүд» — телевизионно уран һайханай фильм. 21.25 — Ород арадай дуунуудай концерт.

СУББОТО, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Нептун» клубай шанда хүртэхын түлөө. 13.40 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 13.50 — 14.00 — Забһарлалга. 14.00 — Уран зохёолой уншалга. В. Попов «Обретёшь в бою» (романһаа хэһэгүүд). 14.20 — «Очевидное — невероятное». 15.20 — Совет дуунуудай концерт (үнгэтэ). 15.35 — А. Чехов. «Чайка» — М. Горькиин нэрэмжэтэ Москвагай уран һайханай академическа театрай табиһан фильм-зүжэг (үнгэтэ). 17.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 17.30 — М. Горькиин нэрэмжэтэ МХАТ-ай «Чайка» гэжэ фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — 19.40 — Забһарлалга. 19.40 Спортивна гимнастикаар СССР-эй чемпионат. Ростов-на-Дону хотоһоо дамжуулга хэгдэхэ. 20.25 — Телевизор харагшадай захилаар зохёогдоһон концерт. 21.05 — Кино болгон буулгагдаһан уран зохёолнууд. «Шэнэ газар хахалагдана» — уран һайханай фильм (2-дохи серия, үнгэтэ). 22.45 — Номо, годли һарбалгаар уласхоорондын мүрысөөн. 23.00 — «Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр». Бүхэсоюзна репортаж. 23.30 — «Дуун-74» (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.25 — «Калиф-аист» — онтохон-зүжэг үхибүүдтэ харуулагдаха. 19.30 — «Знатогууд мүрдэлгэ хэнэ» — теле-зүжэг. 8-дахи хэрэг — «Тэрьедэлгэ» (хоёрдохи хуби). 21.00 — Эстрадна концерт.

Майн 21-һээ 26 болотор

СССР-эй чемпионат. Ростов-на-Дону хотоһоо дамжуулга хэгдэхэ. 20.30 — СССР — Австрия; хани харилсаанай замда (үнгэтэ). 21.00 — «Кино болгон буулгагдаһан уран зохёолнууд». «Шэнэ газар хахалагдана» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери, үнгэтэ). 22.45 — «Артлото» (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Мүнөөдэр манеж дээрэ» — циркын программа. 19.30 — «Знатогууд мүрдэлгэ хэнэ» — телевизионно зүжэг. 8-дахи хэрэг — «Тэрьедэлгэ» (нэгэдэхи хуби). 21.00 — Амаралтын концерт.

ВОСКРЕСЕНИ, 26.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Циркын арена дээрэ». 13.35 — Үхибүүдтэ мультфильм харуулагдаха (үнгэтэ). 13.45 — 13.55 — Забһарлалга. 13.55 — «Несокрушимая и легендарная». Совет Армиин түүхээр олимпиада. Һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб'» Хилэ сахигшадай үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 17.00 — «Мүнөөдэр — химигүүдэй үдэр» (үнгэтэ). СССР-эй нефть болбосоруулдаг ба нефте-химиин промышленностиин министр В. С. Федоровой үгэ хэлэлгэ. 17.15 — «Взойти на вершину» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 17.25 — Уласхоорондын һонин. 17.55 — «13 стульев» Телевизионно богони зүжэгүүдэй театр (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа». 19.30 — 19.40 — Забһарлалга.